

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Krakowie

ul. Piastowska 32, 30-070 Kraków

tel./fax: +48 12 422 06 36

e-mail: biuro@rops.krakow.pl

www.rops.krakow.pl

Monitoring kondycji przedsiębiorstw społecznych i podmiotów ekonomii społecznej w Małopolsce w 2018r. Raport z badań.

Badanie zrealizowane w ramach projektu Małopolski Ośrodek Koordynacji Ekonomii Społecznej – etap II.

Autor: Marta Bohdziewicz - Lulewicz

WYKAZ UŻYWANYCH SKRÓTÓW

CAWI – wywiad przez Internet, prowadzony za pomocą udostępnienia respondentom kwestionariusza internetowego (*Computer Assisted Web Interviewing*)

ES – sektor ekonomii społecznej

NGO – organizacje pozarządowe (*non-governmental organisation*)

OSP – ochotnicza straż pożarna

OWES – ośrodek wsparcia ekonomii społecznej

PES – podmiot ekonomii społecznej

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PS – przedsiębiorstwo społeczne

ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

Spis treści

WYKAZ UŻYWANYCH SKRÓTÓW	2
I. Wprowadzenie.	4
II. Metodologia i analiza wyników badania	5
III. Wnioski i rekomendacje z badań.....	7
IV. Charakterystyka badanych przedsiębiorstw społecznych oraz podmiotów ekonomii społecznej. Forma i geneza działalności.....	9
IV.1 Charakterystyka przedsiębiorstw społecznych.	9
IV.2 Charakterystyka podmiotów ekonomii społecznej.....	12
IV.3 Przedsiębiorstwa społeczne na tle ogółu podmiotów ekonomii społecznej.....	16
V. Działalność społeczna organizacji.....	18
V.1 Działalność społeczna przedsiębiorstw społecznych.	18
V.2 Działalność społeczna podmiotów ekonomii społecznej.	24
V.3. Działalność społeczna przedsiębiorstw społecznych na tle ogółu podmiotów ekonomii społecznej.....	30
VI. Zasoby ludzkie	33
VI.1 Zasoby ludzkie w przedsiębiorstwach społecznych	33
VI.2 Zasoby ludzkie w podmiotach ekonomii społecznej.....	38
VI.3 Zasoby ludzkie w przedsiębiorstwach społecznych na tle zasobów ludzkich w podmiotach ekonomii społecznej.....	42
VII. Współpraca z otoczeniem	43
VII.1 Współpraca przedsiębiorstw społecznych z otoczeniem.....	44
VII.2 Współpraca podmiotów ekonomii społecznej z otoczeniem.	47
VII.3 Współpraca przedsiębiorstw społecznych z otoczeniem na tle ogółu podmiotów ekonomii społecznej.....	50
VIII. Działalność ekonomiczna, bariery funkcjonowania i oczekiwania wobec systemu wsparcia... 51	
VIII.1 Działalność ekonomiczna, bariery i potrzeby PES.....	51
VIII.2 Działalność ekonomiczna, bariery i potrzeby PS na tle ogółu PES.	54

I. Wprowadzenie.

W 2019 roku, już po raz dziewiąty zrealizowane zostało badanie diagnozujące kondycję podmiotów ekonomii społecznej w Małopolsce, tym razem za rok 2018. W obecnej edycji po raz pierwszy równoległe przeprowadzone zostało badanie przedsiębiorstw społecznych (PS) w Małopolsce (posiadających tzw. „status PS” zweryfikowany przez Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej). Pozwoliło to na zaprezentowanie specyfiki PS na tle pozostałych podmiotów ES (zwłaszcza w zakresie zasobów ludzkich i prowadzonej działalności ekonomicznej).

Analizując populację badania należy podkreślić, że szereg podmiotów ekonomii społecznej zasiliły wszystkie fundacje i stowarzyszenia, w tym OSP (również nieprowadzące działalności ekonomicznej lub realizującą ją sporadycznie)¹, spółdzielnie pracy (w tym inwalidów i niewidomych oraz spółdzielnie socjalne), jak również niektóre branże spółdzielni typu: samopomoc chłopska, spółdzielnie rolnicze, produkcyjne, handlowe i konsumenckie. Z próby badawczej usunięte zostały natomiast centra integracji zawodowej i zakłady aktywności zawodowej czyli podmioty reintegracyjne, którym, obok klubów integracji społecznej i warsztatów terapii zajęciowej zostało dedykowane odrębne badanie².

Struktura raportu uwzględnia dwa poziomy analizy:

1. Wyniki badania przedstawione zostały w podziale na pięć rozdziałów. W pierwszej części raportu opisane zostały podstawowe charakterystyki badanych podmiotów, w podziale ze względu na formy prawne. Druga część opisu poświęcona jest wynikom dotyczącym kluczowej sfery aktywności tych organizacji, a mianowicie działalności społecznej. Daje to wgląd w specyfikę działań prowadzonych na rzecz określonych typów beneficjentów, a także działań, z których korzyści może czerpać cała społeczność lokalna. Z punktu widzenia trwałości takich inicjatyw, ważna jest ich zdolność do kooperacji – charakterystykę i natężenie współpracy podejmowanej przez PS i PES można znaleźć w części trzeciej opracowania. Na kolejne partie raportu składają się: analiza zasobów ludzkich w badanych organizacjach oraz spojrzenie na ich działalność ekonomiczną, o ile jest prowadzona gdyż do badania zostały włączone również podmioty nie osiągające dochodu z działalności rynkowej.
2. Dodatkowo w każdym rozdziale przedstawiono osobne informacje dotyczące przedsiębiorstw społecznych, osobne dotyczące podmiotów ekonomii społecznej oraz zestawienia porównawcze – statystyki dla PS i PES w kontekście zasobów ludzkich, zarządzania organizacją i prowadzenia działalności ekonomicznej, na których to płaszczyznach powinny być dostrzegalne różnice między tymi dwoma typami organizacji.

W tym miejscu serdecznie dziękujemy wszystkim pracownikom przedsiębiorstw społecznych i podmiotów ekonomii społecznej, którzy zgodzili się wziąć udział w badaniu i przyczynili się do budowania rzetelnego obrazu małopolskiego sektora ekonomii społecznej.

¹ Do 2016 roku w badaniu brały udział tylko podmioty prowadzące stałą działalność gospodarczą i/lub odpłatną.

² Raport pn. „Monitoring kondycji podmiotów ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym” dostępny jest na stronach: www.monitoring.es.malopolska.pl oraz www.es.malopolska.pl

II. Metodologia badania

I. Badanie przedsiębiorstw społecznych

Badaniem objęto wszystkie przedsiębiorstwa społeczne czyli spełniające kryteria związane z zatrudnieniem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, prowadzeniem działalności ekonomicznej, demokratycznym zarządzaniem i przeznaczaniem zysku na rozwój PS i cele społeczne. Status przedsiębiorstwa społecznego, weryfikowany przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, na dzień 10 maja 2019r. w Małopolsce posiadało 68 organizacji.

Responsywność

Ankiety wypełniło 50 z 68 PS (73,5%), w tym: 100 % spółdzielni socjalnych (23), 60% fundacji (10 z 17), 60% stowarzyszeń (6 z 10), 61% spółek non profit (11 z 18).

Realizacja

Badanie CAWI realizowane było od maja do końca czerwca 2019 r. Do przedsiębiorstw społecznych, które nie wypełniły ankiety w pierwszym terminie, dwukrotnie wysłano maile z informacją przypominającą o udziale w badaniu, a następnie podjęto kontakt telefoniczny.

Technika badawcza

Dane zbierane były za pomocą ankiety internetowej (CAWI) dostępnej pod adresem:

<http://www.monitoring.es.malopolska.pl/>

II. Badanie podmiotów ekonomii społecznej

Badaniem objęto wszystkie podmioty gospodarcze zarejestrowane na dzień 28 lutego 2019 r. w rejestrze REGON wybrane wg określonej szczególnej formy prawnej: fundacje, spółdzielnie, stowarzyszenia (w tym OSP) z siedzibą działalności na terenie województwa małopolskiego. Z 8496 jednostek znajdujących się w bazie, ze względu na charakter badania – ankietę internetową, mail został rozesłany do 2984 podmiotów dysponujących adresem e-mail.

Responsywność

W badaniu wzięty udział 392 organizacje. Należy zaznaczyć, że zarówno z powodu niskiej responsywności, jak i zastosowanej techniki gromadzenia danych wyniki nie są reprezentatywne dla badanej populacji.

Realizacja

Badanie CAWI realizowane było od maja do czerwca 2019 r. Do bazy podmiotów ekonomii społecznej, które nie wypełniły ankiety w terminie dwukrotnie zostały wysłane maile przypominające.

Technika badawcza

Dane zbierane były za pomocą ankiety internetowej (CAWI) dostępnej pod adresem:

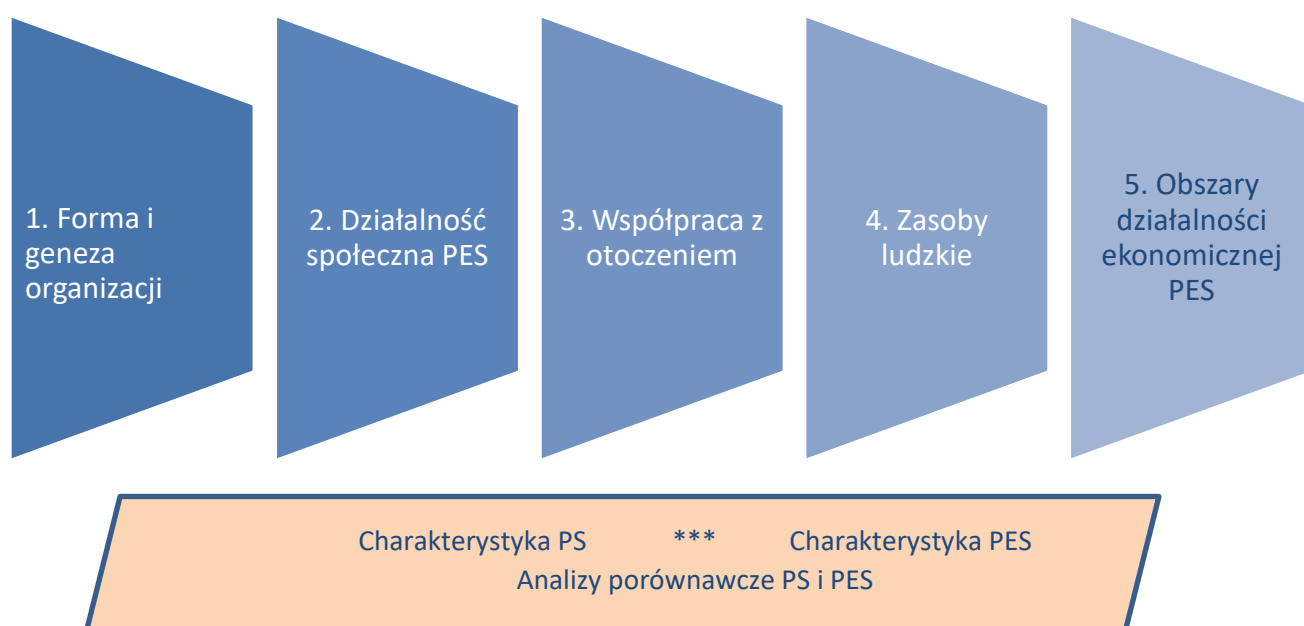
<http://www.monitoring.es.malopolska.pl/>

Analizowane obszary i metoda prezentacji danych.

Wyniki badań prezentowane są w raporcie w podziale na pięć głównych obszarów badawczych. Podział ten w dużym stopniu odzwierciedla strukturę narzędzia wykorzystanego w procesie gromadzenia danych.

Dodatkowo w każdym rozdziale przedstawiono osobne informacje dotyczące przedsiębiorstw społecznych, osobne dotyczące podmiotów ekonomii społecznej oraz zestawienia porównawcze – statystyki dla PS i PES. Podział i kolejność prezentowanych w niniejszym raporcie analiz, przedstawia poniższy schemat.

Schemat 1. Metoda prezentacji danych

Źródło: Opracowanie własne.

W związku z tym, że nie wszystkie badane podmioty wypełniły ankietę w całości, udzielone przez nie odpowiedzi analizowane i prezentowane są w raporcie w ramach wyżej wymienionych obszarów. Przy charakterystyce wyników odnośnie każdego z tych obszarów pod wykresem umieszczono liczbę podmiotów (N), które udzieliły odpowiedzi na dane pytanie.

Przy podawaniu informacji o rozkładach odpowiedzi na poszczególne pytania zawarte w ankiecie, przyjęto poniższe zasady:

- podawanie wartości procentowej (% z ogółu) przy charakteryzowaniu ogółem badanych podmiotów, np.
W procesie założycielskim organizacji 78% wskazała głównie na udział środków prywatnych.
- podawanie liczebności w przypadku porównywania odpowiedzi badanych w podziale na reprezentowaną formę prawną (poza stowarzyszeniami i fundacjami, których liczebności w badaniu były wystarczająco wysokie).

W procesie założycielskim na udział środków prywatnych wskazała 1 z 28 spółdzielni socjalnych, 88% fundacji i 70% stowarzyszeń.

III. Wnioski i rekomendacje z badań.

Wnioski i rekomendacje z badań przedsiębiorstw społecznych i podmiotów ekonomii społecznej.

1. Założycielami PES są w zdecydowanej przewadze osoby fizyczne (86%), w przypadku PS – w 40%. Organizacje pozarządowe dały początek tylko 3% badanych PES oraz 37% organizacji posiadających status przedsiębiorstw społecznych, które też mają trzykrotnie wyższy udział administracji jako swojego założyciela w porównaniu do PES.
2. Widać dużą różnicę w zakresie źródeł finansowania ogółu PES i podmiotów, które uzyskały status przedsiębiorstwa społecznego. Otóż przedsiębiorstwa społeczne w procesie założycielskim głównie korzystały ze środków publicznych (57%); w przypadku badanych PES – 3/4 powstała ze środków prywatnych.
3. Czas funkcjonowania badanych przedsiębiorstw społecznych i PES znacząco się różni – PS są relatywnie młodymi organizacjami (70% działa nie więcej niż 2 lata), natomiast PES, które wzięły udział w badaniu to w zdecydowanej większości organizacje działające długo: powyżej 10 lat (65%) i dłużej niż 5 do 10 lat (19%).
4. Bardzo niewielki odsetek badanych PES może pochwalić się konkretnymi liczbami wspartych osób w zakresie trudnego zadania, jakim jest aktywizacja zawodowa. Natomiast jeśli już PES działają na omawianym polu, wykazują się większą skalą wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym niż przedsiębiorstwa społeczne. Ten fakt nie dziwi w kontekście tego, że PS są częściej małymi organizacjami, dla których średnio 5 pracowników rekrutujących się z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym jest i tak dużym wyzwaniem dla prowadzonej działalności. Warto też zaznaczyć, że przedsiębiorstwo społeczne poprzez swe zaangażowanie w działalność gospodarczą koncentruje się głównie na produkcji lub/i usługach, a w stosunku do osób zatrudnionych nie ma interesu organizować im staży czy tym bardziej przygotowywać do zatrudnienia na otwartym rynku pracy, dbając raczej by pracownik docelowo pracował w PS. Niemniej jednak analiza działalności tych wybranych PES, które zajmują się aktywizacją zawodową pokazuje, że mogłyby one starać się, o ile prowadzą działalność ekonomiczną, o status przedsiębiorstwa społecznego, doskonale realizując podstawowy cel przedsiębiorstwa społecznego – przygotowanie i zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
5. Podmioty ekonomii społecznej pod względem zatrudnienia są bardziej zróżnicowane – duża część z nich nie zatrudnia pracowników w ogóle, jest też dużo PES, które są dużymi pracodawcami (zatrudniają ponad 100 pracowników).
6. Zarówno PES jak i PS zatrudniają pracowników głównie na umowę o pracę, umowy cywilno-prawne są nieco bardziej popularne w szerokiej grupie PES.
7. Z zatrudnienia subsydiowanego korzysta 1/3 PS i zaledwie 13% PES, przy czym PES korzystające z subsydiów zatrudniają na większą skalę niż PS.
8. To głównie PS zatrudniają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Pracownicy marginalizowani społecznie znajdują się w 22% PES, a odsetek osób zagrożonych wykluczeniem

społecznym wynosi 15% wszystkich pracowników zatrudnionych w badanych podmiotach. W przypadku przedsiębiorstw społecznych zdecydowana większość - 91,5% posiadała minimum 1 pracownika w najtrudniejszej sytuacji społeczno-zawodowej, a odsetek osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w ogóle pracowników stanowił 60%. Należy jednak przyznać, że średnia i mediana osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w PS i PES (tylko w tych, które zadeklarowały zatrudnienie interesującej nas grupy) jest podobna i oscyluje wokół 6 (średnia) i 5 (mediana). Można zatem wnioskować, że wśród ogółu PES wyróżnia się grupa nakierowana na tworzenie miejsc pracy dla osób oddalonych od rynku – potencjalnych PS.

9. Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym zostały zatrudnione przez przedsiębiorstwa społeczne głównie w ostatnim roku, w przypadku PES – około połowa to nowi pracownicy, reszta związana jest z PES od dłuższego czasu.
10. Stabilność zatrudnienia mierzona statystykami dotyczącymi liczby osób, z którymi rozwiązano umowy o pracę w 2018 r. jest podobna dla PES i PS (średnie i mediany ok. 2).
11. 63% PS zwolniła minimum jedną osobę zagrożoną wykluczeniem społecznym, w sumie w 2018 r. rozwiązano umowę z 23,6% wszystkich osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Również więcej niż połowa PES deklarujących zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, rozwiązała umowę o pracę z minimum 1 osobą. W sumie przestało pracować 30% z ogółu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
12. Badane PES mają lepsze wyniki od PS w zakresie odsetka osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które po rozwiązaniu stosunku pracy z organizacją znalazły zatrudnienie na otwartym rynku (PES – 53%, PS – 34% osób zagrożonych wykluczeniem społecznym).
13. Jako rekomendację dotyczącą wsparcia PS w zakresie zasobów ludzkich należy wskazać monitoring OWES dotyczący stabilności miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz objęcie różnorodnym wsparciem (np. coaching, wsparcie psychologiczne, itp.) menadżerów PS i pracowników, wszystko po to, by pomóc w ustabilizowaniu świadczenia pracy przez osoby zagrożone wykluczeniem społecznym w PS.
14. Plany zatrudnieniowe na najbliższy rok wyglądają bardziej optymistycznie w przypadku przedsiębiorstw społecznych – 47% PS zamierza zwiększyć zatrudnienie w porównaniu z 20% PES.
15. Wpływ członków na kluczowe decyzje w organizacji jest nieco wyższy w przedsiębiorstwach społecznych niż w ogóle podmiotów ekonomii społecznej, choć różnice nie są aż tak znaczące. Natomiast dużą różnicę można zaobserwować w deklaracji wpływu, jaki mają pracownicy na istotne kwestie podejmowane w organizacji. Jest on znacznie większy w przedsiębiorstwach społecznych, których odsetek gdzie pracownicy mają duży lub średni wpływ wynosi blisko 80%, w stosunku do 50% PES.
16. Odsetek przychodu z działalności ekonomicznej w przychodach ogółem w przedsiębiorstwach społecznych jest wyższy niż w PES – w przypadku stowarzyszeń i fundacji mających status PS średnia i mediana wynosiła w 2018 r. 50% pozostałe formy PS (spółdzielnie i spółki non profit) w 100% generowały przychód z rynku. Ponad 62% przedsiębiorstw społecznych, które odpowiedziały na pytanie o efekt ekonomiczny osiągnięty w 2018 r. odnotowało zysk z działalności (dla porównania – 37% ogółu PES), stratę odnotowało co dziesiąte PS (17% PES).
17. Przedsiębiorstwa społeczne dużo bardziej optymistycznie patrzą na swoją finansową przyszłość – w odróżnieniu od PES, żadne nie obawia się pogorszenia swojej sytuacji finansowej, 2/3 za to spodziewa się jej poprawy.
18. Główne bariery działania na rynku z perspektywy PS na tle ogółu PES:
 - profil pracowników (jest to problem dla 43% PS, w porównaniu z 7% dla ogółu PES),
 - wysoki odsetek PS przyznaje, że nie posiada doświadczenia w prowadzeniu działalności (21% PS w stosunku do 8% PES),

- przedsiębiorstwa społeczne, zapewne przez to, że są młodymi organizacjami, wskazują na problem związany z brakiem wyposażenia (parku maszynowego czy środków transportu) – 19% PS w stosunku do 10% PES,
- pod kilkoma względami PS i PES nie różnią się od siebie – jedni i drudzy zauważają, że barierą działania są trudności w pozyskaniu środków finansowych oraz biurokracja i przepisy prawne.

19. Oczekiwane formy wsparcia badanych PS na tle ogółu PES:

- największą potrzebą badanych PS są dotacje – zadeklarowało tak 72% przedsiębiorstw społecznych (dla porównania 22% PES),
- istnieje potrzeba zapewnienia specjalistycznych szkoleń dla małopolskich PS – na zainteresowanie tego typu wsparciem wskazało 51% PS,
- granty są atrakcyjną formą wsparcia dla połowy wszystkich badanych organizacji,
- dużym zainteresowaniem wśród PS cieszą się usługi marketingowe (45% w stosunku do 24% PES),
- nieco mniejsze jest zapotrzebowanie badanych PS (w stosunku do ogółu PES) na usługi księgowo i prawne, choć wynosi 36%.

IV. Charakterystyka badanych przedsiębiorstw społecznych oraz podmiotów ekonomii społecznej. Forma i geneza działalności.

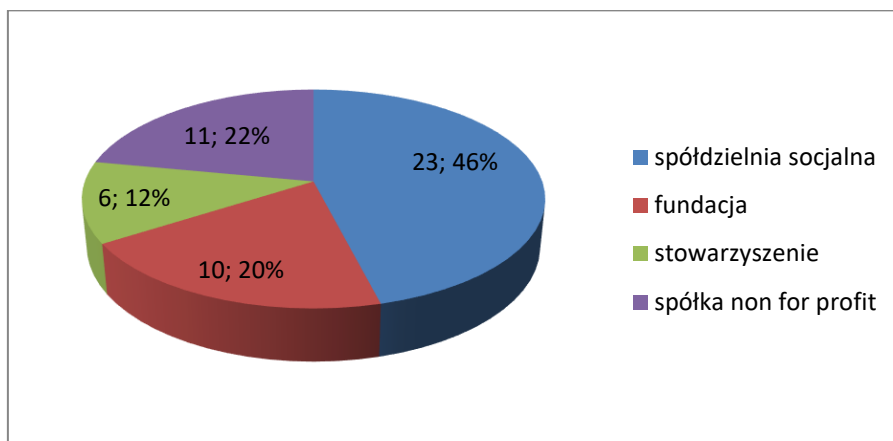
Charakterystyka badanych organizacji uwzględnia następujące wymiary:

- 1) forma prawna badanej organizacji,
- 2) rodzaj prowadzonej działalności ekonomicznej,
- 3) okres funkcjonowania organizacji na rynku,
- 4) rodzaj podmiotu inicjującego powstanie organizacji
- 5) charakter środków finansowych wykorzystanych przy jej zakładaniu (publiczne/prywatne).

IV.1 Charakterystyka przedsiębiorstw społecznych.

Ankiety wypełniło 50 z 68 organizacji posiadających status przedsiębiorstwa społecznego (73,5%), w tym: 100 % spółdzielni socjalnych (23), 60% fundacji (10 z 17), 60% stowarzyszeń (6 z 10), 61% spółek non profit (11 z 18).

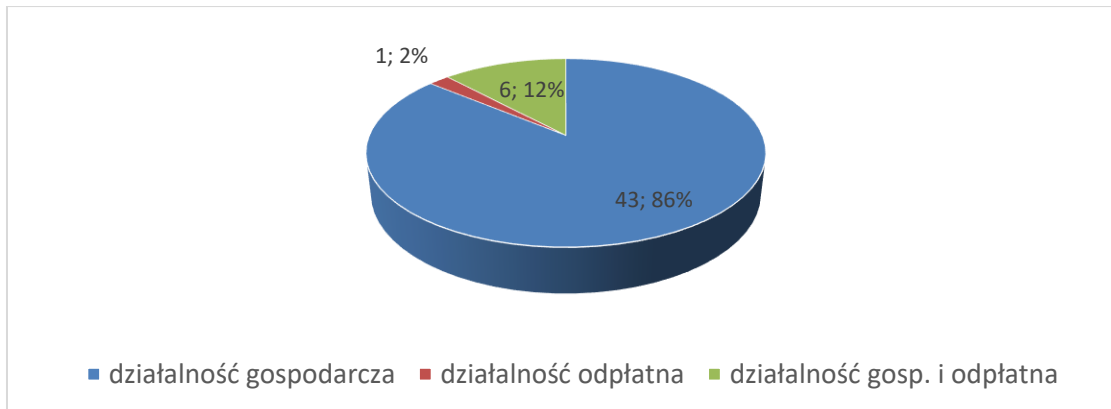
Wykres 1. Formy prawne badanych PS.

N = 50

Zdecydowana większość przedsiębiorstw społecznych, które wzięły udział w badaniu deklaruje prowadzenie działalności gospodarczej (86%); są to wszystkie spółdzielnie socjalne i spółki non profit, 5 z 10 fundacji oraz 4 z 6 stowarzyszeń. Kolejne 12% (fundacje i stowarzyszenia) łączy działalność gospodarczą z działalnością odpłatną, natomiast 1 fundacja zaznaczyła, że prowadzi jedynie działalność odpłatną pożytku publicznego.

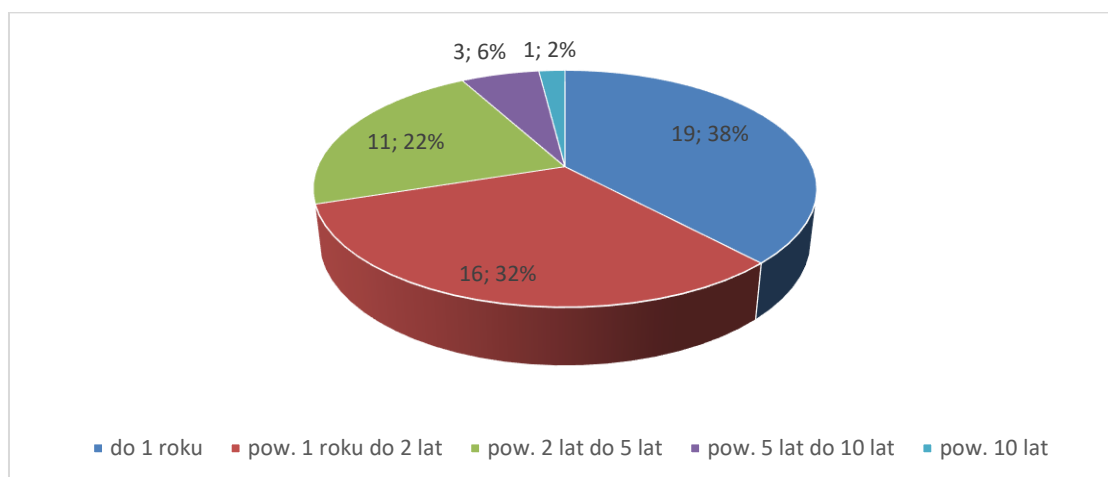
Wykres 2. Charakter działalności ekonomicznej badanych PS.

N = 50

Badane przedsiębiorstwa społeczne są organizacjami młodymi – 38% istnieje krócej niż 1 rok, 32% krócej niż 2 lata, kolejne 22% pomiędzy 2 a 5 lat. Relatywnie najkrócej na rynku funkcjonują spółki non profit, najdłużej fundacje.

Wykres 3. Długość funkcjonowania na rynku badanych PS.

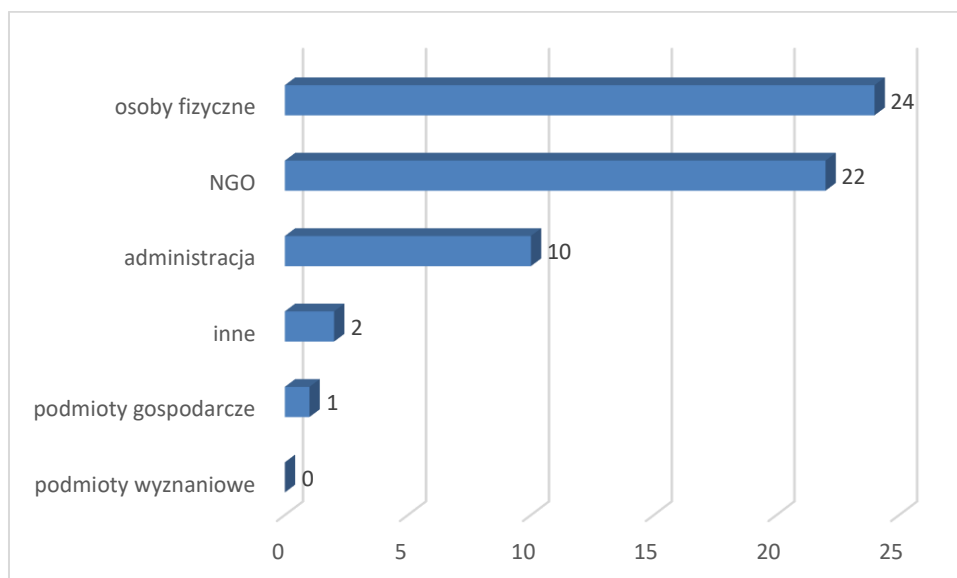

N = 50

Duża część badanych PS została założona przez organizacje pozarządowe (samodzielnie lub w partnerstwie z osobami fizycznymi lub administracją publiczną).

Założycielami fundacji i stowarzyszeń były głównie osoby fizyczne; spółki non profit w 6 przypadkach na 11 powołane zostały powołane przez osoby fizyczne, w 4 przez organizacje pozarządowe, w jednym przypadku przez organizację i osoby fizyczne. Spółdzielnie socjalne posiadające status PS najczęściej zostały założone przez osoby prawne – organizacje pozarządowe i administrację publiczną; tylko 5 z 23 spółdzielni socjalnych została założona przez osoby fizyczne.

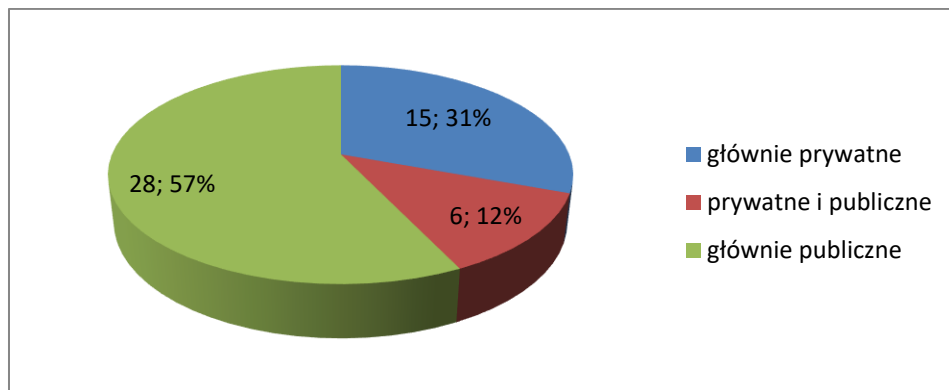
Wykres 4. Założyciele badanych PS.

N = 50, odpowiedzi nie sumują się do N bo można było zaznaczyć kilka wyborów.

W procesie założycielskim badanych przedsiębiorstw społecznych dominowały środki publiczne – 57% PS powstała głównie z dotacji, kolejne 12% połączyło środki prywatne i publiczne w procesie założycielskim. 31% badanych PS powstała jednak ze środków prywatnych (2/3 fundacji i stowarzyszeń). Podmiotami powstającymi niemal wyłącznie z dotacji (lub marginalnie z połączenia środków publicznych i prywatnych) są spółdzielnie socjalne. Spółki non profit charakteryzują się największą różnorodnością w zakresie źródeł finansowania swej działalności.

Wykres 5. Środki w procesie założycielskim badanych PS.

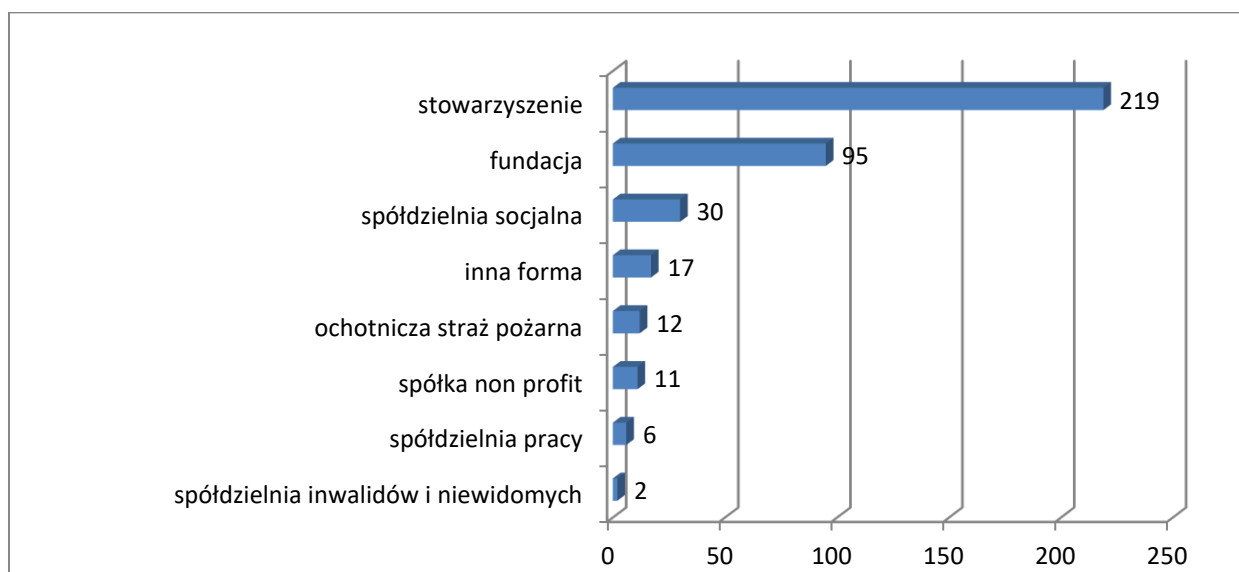
N = 49

IV.2 Charakterystyka podmiotów ekonomii społecznej.

Ankietę wypełniło 392 organizacje społecznych, z których zdecydowaną większość stanowiły stowarzyszenia – 219 (55,9%), następnie fundacje - 95 (24%) i spółdzielnie socjalne - 30 (7,7%); ponadto w badaniu wzięło udział:

- 12 ochotniczych straży pożarnych (z powodu zbyt małej liczebności oraz faktu, że OSP są stowarzyszeniami, OSP zostały włączone do kategorii „stowarzyszenia”),
- 11 spółek non profit,
- 2 spółdzielnie inwalidów (z powodu małej liczebności zostały włączone do kategorii „spółdzielnie pracy i inne”),
- 6 spółdzielni pracy (z powodu małej liczebności zostały włączone do kategorii „spółdzielnie pracy i inne”),
- oraz 17 podmiotów zaszeregowanych jako „inna forma”, w skład których weszły inne spółdzielnie: 9 spółdzielni „Samopomoc Chłopska”, 6 spółdzielni ogrodniczych, rolniczych, handlowych i 2 banki spółdzielcze (zostały włączone do kategorii „spółdzielnie pracy i inne”).

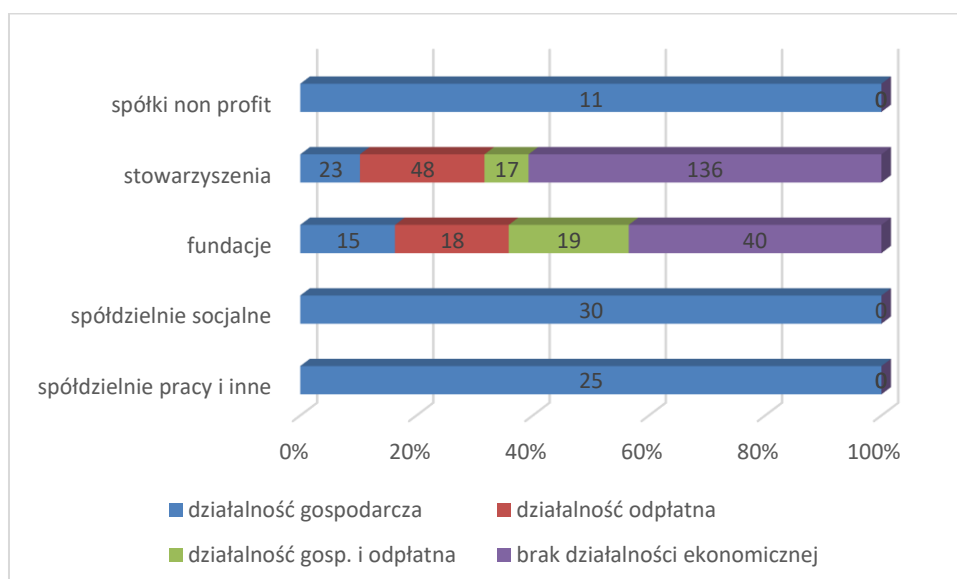
Wykres 6. Formy prawne badanych PES.

N = 392

Wszystkie badane spółdzielnie (socjalne, pracy, inwalidów i niewidomych oraz inne), jak również spółki non profit zaznaczyły prowadzenie działalności gospodarczej wyraźnie profilując swe działania na uczestnictwo w rynku. Inaczej sprawa się ma z organizacjami, zwłaszcza stowarzyszeniami. Ich charakter działania, a co za tym idzie źródła pozyskiwania funduszy na działalność są w dużej mierze pozarynkowe. W przypadku stowarzyszeń, tylko ok. 40% badanych prowadzi działalność ekonomiczną, głównie odpłatną, w przypadku fundacji 56,5% zadeklarowała prowadzenie działalności ekonomicznej, w tym głównie gospodarczej lub łączącej działalność odpłatną z gospodarczą.

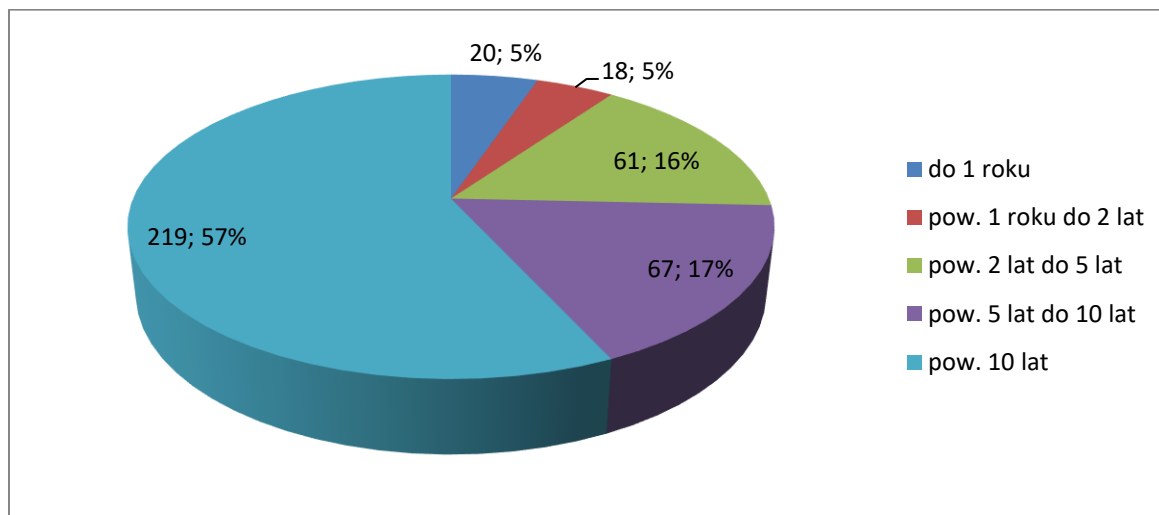
Wykres 7. Charakter działalności ekonomicznej badanych PES w zależności od formy prawnej.

N = 382

Organizacje biorące udział w badaniu są w większości podmiotami działającymi powyżej 10 lat (57%). Kolejną kategorię stanowią PES, które działają dłużej niż 5 lat, ale krócej niż 10 (17%). W próbie znalazł się też 5-procentowy odsetek PES działających krócej niż 1 rok.

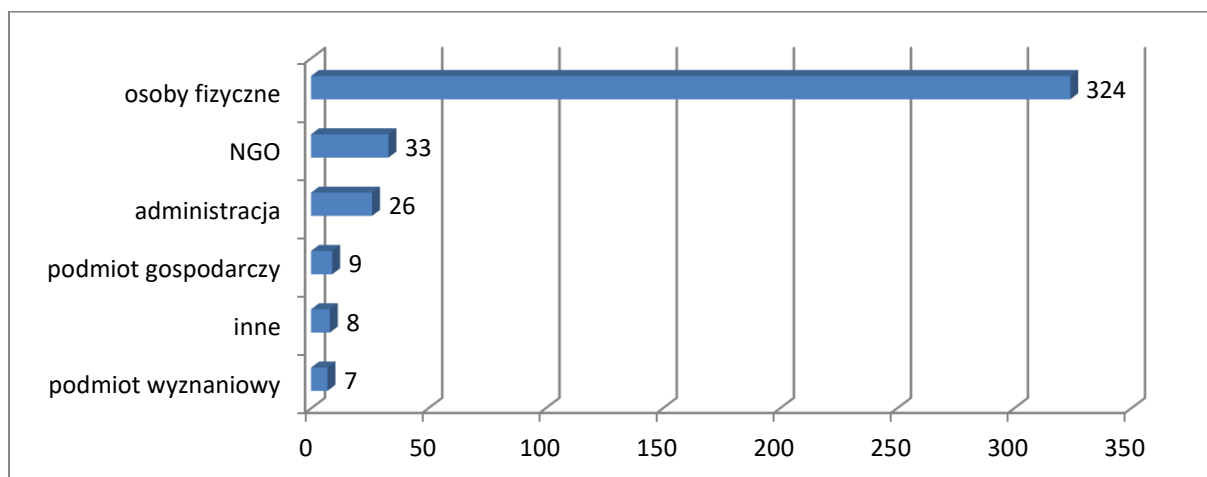
Wykres 8. Długość funkcjonowania na rynku badanych PES.

N = 385

Założycielami PES w zdecydowanej większości (85%) były osoby fizyczne, powołujące niemal wszystkie spółdzielnie, 90% fundacji i 80% stowarzyszeń. Na drugim miejscu pod względem zakładania PES znalazły się organizacje pozarządowe (8,6% z ogółu założycieli badanych PES). Organizacje pozarządowe konstytuują blisko połowę spółdzielni socjalnych i spółek non profit.

Wykres 9. Założyciele badanych PES.

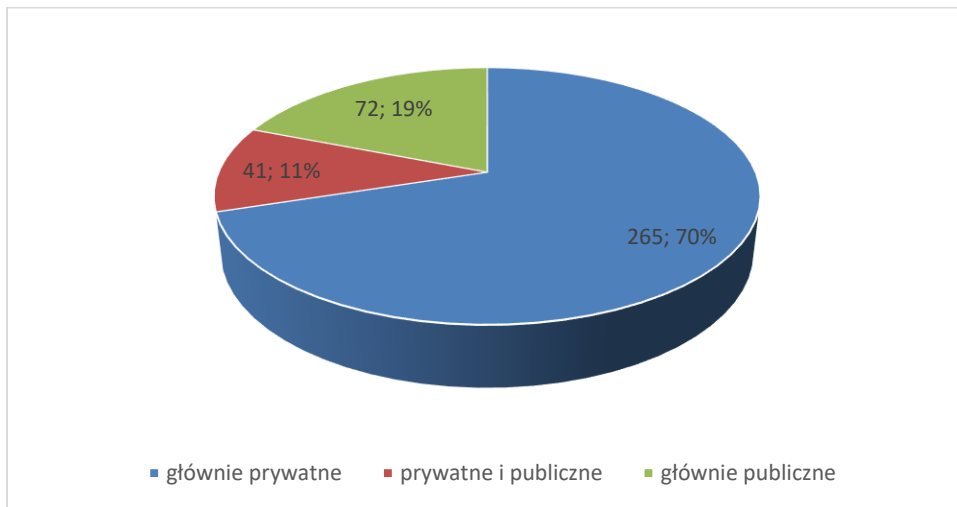

N = 382

Zdecydowana większość badanych PES (265 organizacji co stanowi 70%) w procesie założycielskim korzystała z prywatnych źródeł finansowania, 19% PES (72 organizacje) powstała głównie przy udziale

środków publicznych, natomiast 11% (41 podmiotów) w mniej więcej równym stopniu korzystała ze środków publicznych, jak i prywatnych.

Wykres 10. Środki w procesie założycielskim badanych PES.

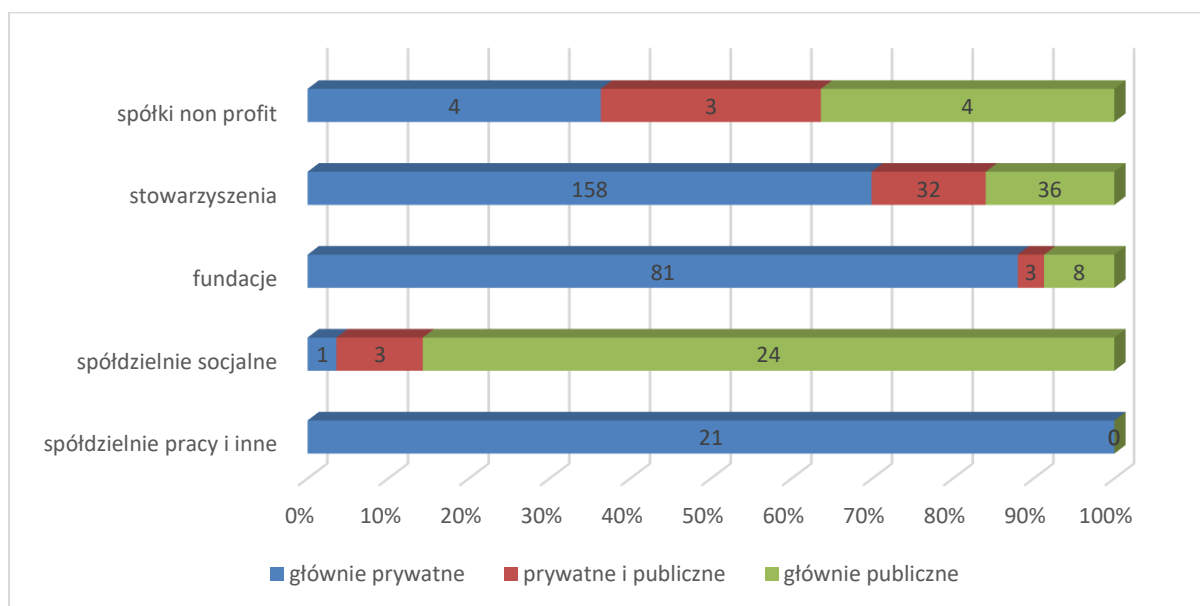

N = 378

Charakter źródeł finansowania zmienia się w zależności od formy prawnej.

- 24 z 28 spółdzielni socjalnych powstało głównie ze środków publicznych, kolejne 3 zarówno ze środków publicznych jak i prywatnych, a tylko 1 spółdzielnia deklaruje, że kapitał założycielski pochodził głównie ze środków prywatnych.
- Badane spółdzielnie pracy i inne w 100% sfinansowane zostały ze środków prywatnych
- Spółki non profit są formą prawną, w której równe proporce podmiotów założone zostały ze środków publicznych, prywatnych i w formule łączonej.
- Fundacje w zdecydowanej przewadze powstają ze środków publicznych (88%), 9% fundacji skorzystało ze wsparcia środków publicznych, a 3 % zarówno z publicznych jak i prywatnych.
- Stowarzyszenia również w znacznej przewadze zasilone zostały na etapie powstawania środkami publicznymi (70%), w 16% ze środków publicznych, a w 14% zarówno z prywatnych, jak i publicznych.

Wykres 11. Charakter środków założycielskich badanych PES w zależności od formy prawnej.

N = 378

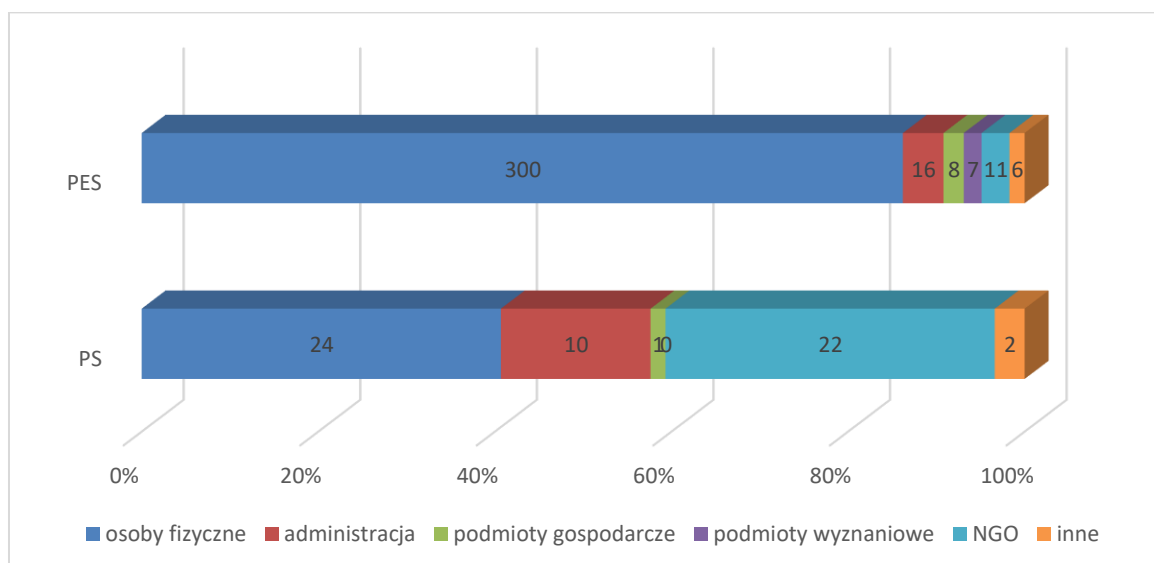
IV. 3 Przedsiębiorstwa społeczne na tle ogółu podmiotów ekonomii społecznej.

Czy przedsiębiorstwa społeczne w swej genezie powstania różnią się od ogółu PES? Jeśli chodzi o formy prawne to przedsiębiorstwa społeczne mogą rekrutować się z PES, jednak aby zdobyć status PS, muszą spełniać dodatkowe kryteria. Nie muszą zatem wiele się różnić od siebie (poza koniecznością prowadzenia działalności ekonomicznej – gospodarczej lub odpłatnej, której pozostałe PES prowadzić nie muszą i w większości nie prowadzą).

Różnice jednak widać w każdym z analizowanych wymiarów.

Założycielami PES są w zdecydowanej przewadze osoby fizyczne (86%), w przypadku PS – w 40%. Organizacje pozarządowe dały początek tylko 3% badanych PES oraz 37% organizacji posiadających status przedsiębiorstw społecznych, które też mają dużo wyższy udział administracji jako założyciela (17%) niż PES (4,6%).

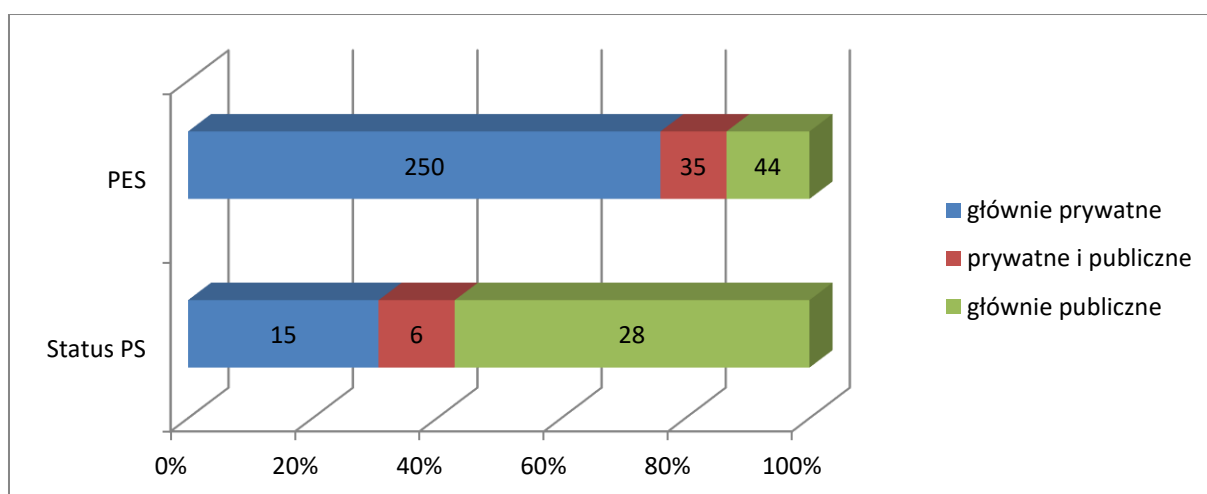
Wykres 12. Założyciele w zależności od statusu PS/PES.

N dla PES = 348, N dla PS = 59

Widać dużą różnicę w zakresie źródeł finansowania ogółu PES i podmiotów, które uzyskały status przedsiębiorstwa społecznego. Otóż przedsiębiorstwa społeczne w procesie założycielskim korzystały głównie ze środków publicznych (57%); były to te podmioty, które korzystając przy powstawaniu z dotacji na stworzenie miejsc pracy musiały się postarać o status PS. W grupie PS znajdują się też starsze organizacje, które powoływane były ze środków prywatnych (40%) natomiast po czasie zdecydowały o rozpoczęciu prowadzenia działalności ekonomicznej (lub jej rozwoju) i skorzystały z dotacji na stworzenie miejsc pracy. W przypadku badanych PES mamy zupełnie odwrotne proporcje – 3/4 organizacji powstała ze środków prywatnych.

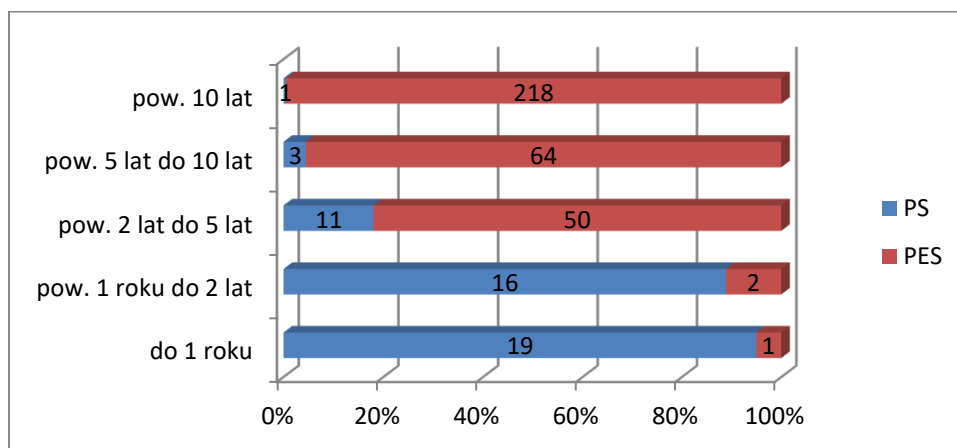
Wykres 13. Charakter środków założycielskich w zależności od statusu PS/PES.

N dla PES = 329, N dla PS= 49

Warto zauważyć, że czas funkcjonowania badanych przedsiębiorstw społecznych i PES znacząco się różni – PS są relatywnie młodymi organizacjami (70% działa maksymalnie do 2 lat), natomiast PES, które wzięły udział w badaniu to w zdecydowanej większości organizacje działające długo: powyżej 10 lat (65%) i dłużej niż 5 lat do 10 (19%).

Wykres 14. Długość funkcjonowania organizacji w zależności od statusu PS/PES.

N dla PS = 50, N dla PES = 335

V. Działalność społeczna organizacji.

V.1 Działalność społeczna przedsiębiorstw społecznych.

Podmioty ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstwa społeczne, mogą prowadzić bardzo różnorodne działania społeczne. Ze względu na charakter badania interesowało nas jednak w szczególności, czy:

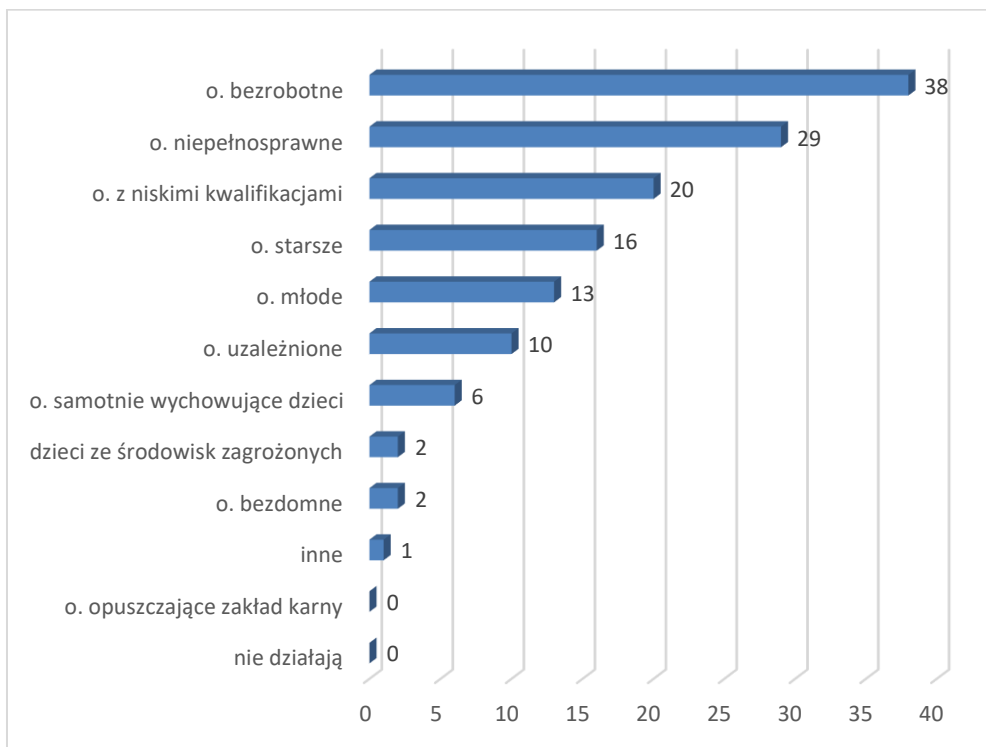
- działają na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- jeżeli tak, to jaki charakter ma ta działalność,
- wykazują aktywność w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej, w tym tworzenia miejsc (stałych lub przejściowych) dla swoich beneficjentów.

Badane organizacje, które prowadzą działalność na rzecz wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym zostały poproszone o wskazanie, na rzecz jakich konkretnych grup osób wykluczonych działały w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Uczestnicy badania do wyboru mieli 11 grup odpowiedzi (w tym odpowiedź „inne”).

Główną grupą beneficjentów dla przedsiębiorstw społecznych, które deklarują działalność na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym były osoby bezrobotne (38 z 47 PS). Na drugim miejscu znajdują osoby z niepełnosprawnością (29 z 47 PS), następnie osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych (20 z 47 PS), osoby powyżej 50 roku życia i osoby do 25 roku życia mające trudności na rynku pracy. Żaden z badanych PS nie przyznał, że nie pracuje na rzecz osób zagrożonych

wykluczeniem społecznym. Szczegółowy wykaz organizacji zajmujących się różnymi grupami osób zagrożonych wykluczeniem społecznym przedstawia poniższy wykres.

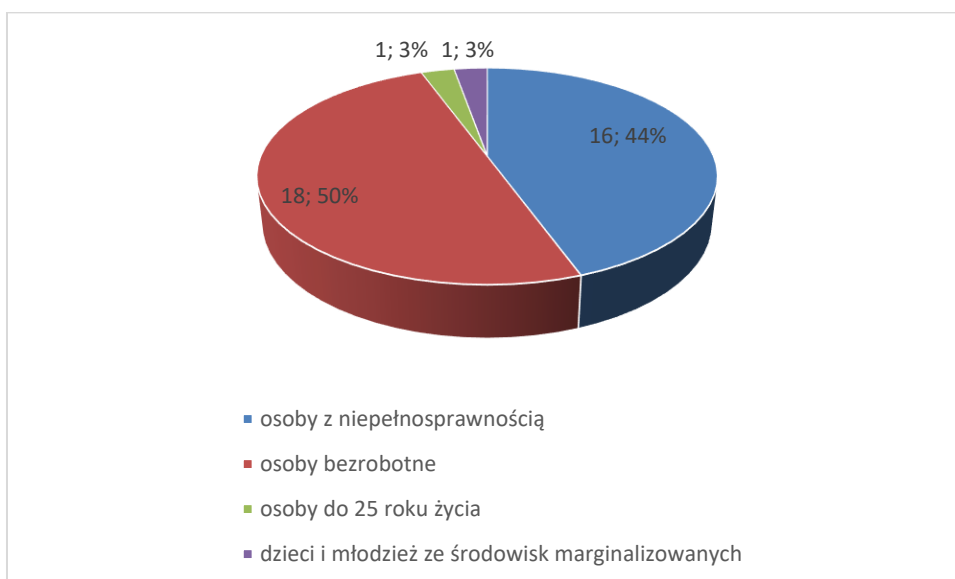
Wykres 15. Beneficjenci działalności społecznej badanych PS.

N= 47, wskazania nie sumują się do N bo można było zaznaczyć więcej niż 1 odpowiedź.

Za najważniejszą grupę, dla której PS prowadzą działania, respondenci wskazali głównie osoby bezrobotne (18 PS, 50%) i osoby z niepełnosprawnością (16 PS, 44%). Pojedyncze PS zadeklarowały, że najważniejszym odbiorcą ich działań są osoby do 25 roku życia oraz dzieci i młodzież. Należy zwrócić uwagę, że 14 z 50 badanych PS nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 16. Główny beneficjent działalności społecznej badanych PS.

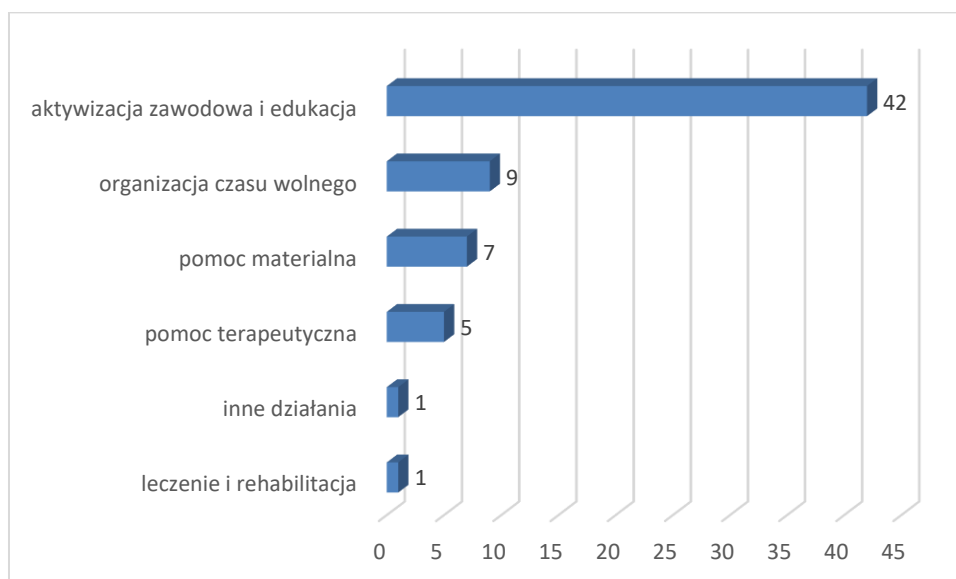

N=36

Uwzględniając formę prawną PS, można wyróżnić najczęściej wskazywanych adresatów działań badanych podmiotów. Spółdzielnie socjalne najczęściej działają na rzecz osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych (2/3 badanych) oraz osób niepełnosprawnych (1/3 badanych). Fundacje mające status PS koncentrują się na wsparciu osób niepełnosprawnych, stowarzyszenia osób bezrobotnych, w drugiej kolejności niepełnosprawnych. Spółki non profit koncentrują swe działania w pierwszej kolejności na osobach niepełnosprawnych.

Na pytanie dotyczące działań (w tym zatrudnienia) na rzecz osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym większość badanych PS zadeklarowała aktywizację zawodową i edukację (42 na 47 PS). Pozostałe działania, takie jak organizacja czasu wolnego, pomoc materialna i terapeutyczna były wskazywane relatywnie rzadko; należy jednak wspomnieć, że najczęściej inne działania niż aktywizujące społecznie mają w swej ofercie spółki non profit.

Wykres 17. Działania na rzecz osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym.

N =47

W dalszej części badania interesowała nas szczególnie jedna forma wsparcia oferowana przez PS – aktywizacja zawodowa i edukacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, określanych dalej jako beneficjentów. PS, które zaznaczyły ten rodzaj podejmowanej aktywności poproszono o oszacowanie liczby wspartych osób w takich szczegółowych wymiarach jak:

- wsparcie związane z podnoszeniem kwalifikacji w ramach szkoleń i kursów (np. zawodowych, językowych itp.),
- trwałe/ciągłe zatrudnienie w organizacji,
- podnoszenie kwalifikacji zawodowych poprzez okresowe zatrudnienie lub staże zawodowe w ramach organizacji,
- organizowanie staży w instytucjach/firmach zewnętrznych,
- przystosowanie i „wypuszczenie” na wolny rynek pracy.

W przypadku liczby beneficjentów objętych poszczególnymi rodzajami działań, w tabeli poniżej przedstawiono dla każdego rodzaju działania:

1. liczbę PS, które udzieliły odpowiedzi na to pytanie (symbol N),
2. średnią arytmetyczną,
3. wartość maksymalną – czyli maksymalną liczbę osób objętych danym działaniem,
4. sumę beneficjentów objętych danym działaniem w odniesieniu do wszystkich organizacji, które udzieliły odpowiedzi na dane pytanie.

Tabela 1. Statystyki dot. liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem z zakresu aktywizacji zawodowej badanych PS.

	podnoszenie kwalifikacji przez szkolenia	zatrudnienie w organizacji	zatrudnienie okresowe, staż w organizacji	organizacja staży poza organizacją	wypuszczenie na otwarty rynek pracy

N	35	40	14	5	11
Średnia	15,71	5,15	3,86	18,2	8,9
Mediana	3	5	2	1	3
Maksimum	240	11	21	48	60
Suma	550	206	54	91	98

Formą wsparcia udzieloną największej liczbie beneficjentów w badanych przedsiębiorstwach było podnoszenie kwalifikacji w ramach kursów i szkoleń (np. zawodowych) – 35 PS prowadziło tego typu działania dla 550 osób przy średniej 15,7. Średnia ta jest zawyżona przez przypadek PS, które przeszkoliło 240 os. Dlatego lepszą miarą jest mediana licząca 3 osoby.

Drugim działaniem o największym zasięgu wspartych osób było w 2018 r. zatrudnienie w organizacji. Poza 1 przypadkiem PS, które zatrudniało na czas badania 11 osób, średnia liczba beneficjentów pracujących w organizacji oraz mediana wynosiła 5 osób. W sumie, 40 PS zatrudniało w 2018 r. 206 osób.

Pozostałe trzy formy wsparcia beneficjentów organizacji - staż lub zatrudnienie okresowe w PS, organizacja staży i przygotowanie do pracy na otwartym rynku - są realizowane przez nieliczne PS.

- Staż w organizacji zorganizowało 14 PS dla 54 osób przy średniej 3,86 i medianie 2.
- Staż poza organizacją zorganizowało 5 PS dla 91 osób (z tego jedno PS zorganizowało staż dla 48 osób, druga dla 40).
- Przygotowanie do pracy na otwartym rynku przeprowadziło 11 PS dla 98 beneficjentów przy średniej 8,9 i medianie 3.

Poza działalnością na rzecz osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, podmioty ekonomii społecznej angażują się w działalność na rzecz społeczności lokalnej. Dlatego też, w dalszej części badania, pytaliśmy o prowadzenie działań:

- z zakresu dostarczania usług użyteczności publicznej, w tym usług deficytowych dla społeczności lokalnej oraz
- mających na celu rozwój społeczności lokalnej/regionu poprzez wspieranie produktów lokalnych (pod tzw. "marką lokalną").

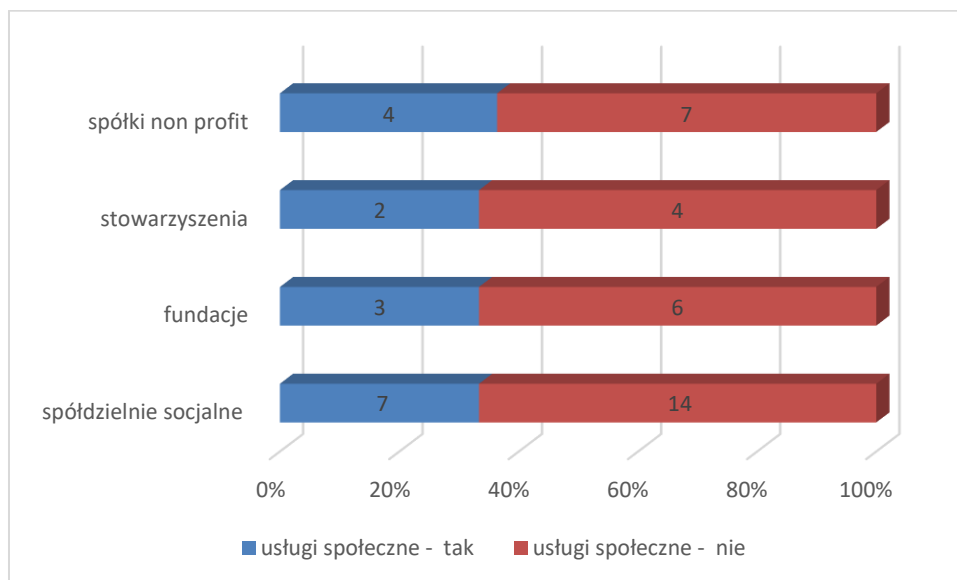
Usługi użyteczności publicznej, w tym usługi deficytowe dla społeczności lokalnej zostały opisane, jako usługi zaspakajające ważne potrzeby, których członkowie społeczności lokalnych nie są w stanie zaspokoić samodzielnie np. usługi opiekuńcze, edukacyjne, zdrowotne, socjalne.

Z kolei produkt lokalny zdefiniowano, jako wyrób lub usługę, z którymi utożsamiają się mieszkańcy regionu, najczęściej wytwarzany lokalnie (przez mieszkańców), w sposób niemasowy i przyjazny dla środowiska, z surowców lokalnie dostępnych. Obie definicje zostały zawarte w kwestionariuszu ankiety.

Działania polegające na dostarczaniu usług społecznych dla mieszkańców zadeklarowało 34% badanych PS, przy czym w tej małej próbie nie widać zależności między formą prawną PS a faktem świadczenia usług użyteczności publicznej – w takim samym stopniu spółdzielnie socjalne, spółki non profit, stowarzyszenie i fundacje posiadające status PS wybrały sobie jako profil działalności usługi społeczne.

Wykres 18. Usługi społeczne w zależności od formy prawnej badanych PS.

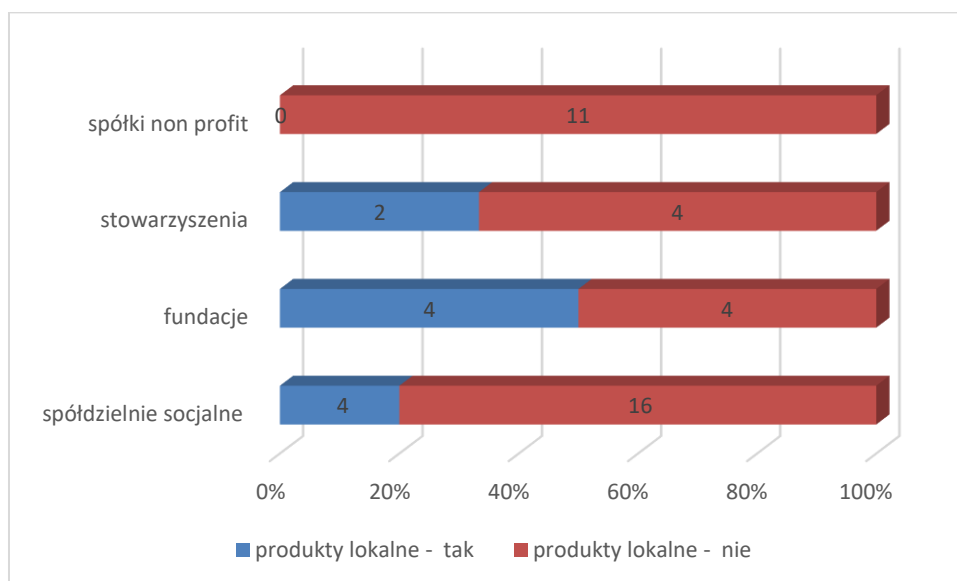

N = 47

Na pytanie o liczbę beneficjentów, którzy skorzystali z usług użyteczności publicznej świadczonych przez PS odpowiedziało 45 podmiotów. Wsparciem zostało objętych 2356 osób przy wysokiej średniej 52 osoby. Należy jednak dostrzec, że są podmioty obejmujące swym wsparciem bardzo liczną grupę beneficjentów (maksimum 1000 osób), jak i takie, dla których usługi społeczne są realizowane w marginalnym zasięgu.

Wspieranie działalności mieszkańców wytwarzających lokalne, tradycyjne produkty, takie jak: kulinaria, rzemiosło, usługi edukacyjne, turystyczne związane z danym miejscem czy też wytwarzanie przez PS tego typu produktów, to druga z interesujących nas aktywności badanych podmiotów. Ten obszar działalności wydaje się być ciekawą niszą dla działalności ekonomicznej PS. Na pytanie czy działania organizacji mają na celu rozwój społeczności lokalnej poprzez wspieranie produktów lokalnych, pozytywnie odpowiedziało 10 z 45 PS (22%). Były to głównie fundacje (połowa z 8, które posiadają status PS) 2 z 6 stowarzyszeń i 4 z 20 spółdzielni socjalnych. Przychód ze sprzedaży produktów lokalnych, w których sprzedaży pośredniczyło PS, uzyskało 116 osób przy średniej 2,5 na organizację.

Wykres 19. Produkty lokalne w zależności od formy prawnej badanych PS.

N = 45

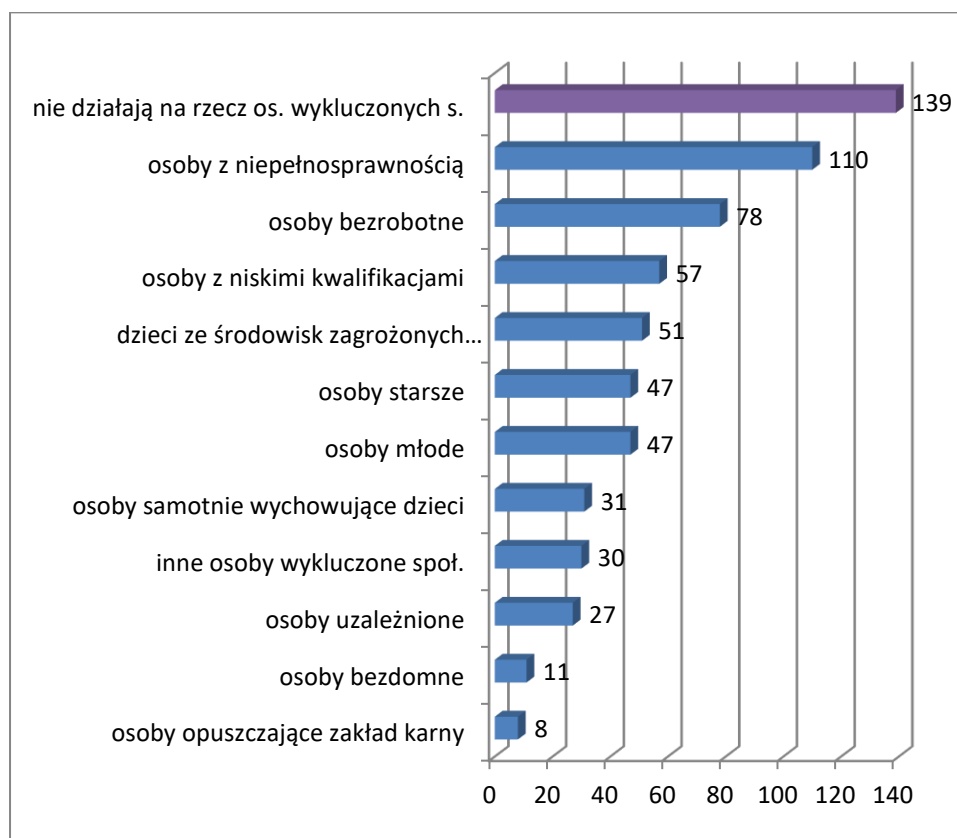
V.2 Działalność społeczna podmiotów ekonomii społecznej.

60 % badanych PES deklaruje działalność na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, przede wszystkim osób niepełnosprawnych (32% PES). Jak co roku drugą grupą na rzecz której funkcjonują badane małopolskie PES są osoby bezrobotne, w tym długotrwale bezrobotne (22,7%). Około 15% PES wskazuje jako ważnych odbiorców swej działalności osoby o niskich kwalifikacjach, dzieci ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym, osoby starsze (po 50 roku życia mające trudności na rynku pracy) oraz osoby młode (do 25 roku życia wchodzące na rynek pracy).

Grupami osób, na rzecz których działa najmniej badanych PES są osoby opuszczające zakłady karne (8 podmiotów) i osoby bezdomne (11 PES).

Ponad 40% badanych PES nie działa na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Blisko 9% wskazało też „inne osoby wykluczone społecznie” na rzecz których działają. Byli to głównie seniorzy, osoby ubogie, chorujące i mniejszości narodowe.

Wykres 20. Grupy osób dla których działają badane PES.

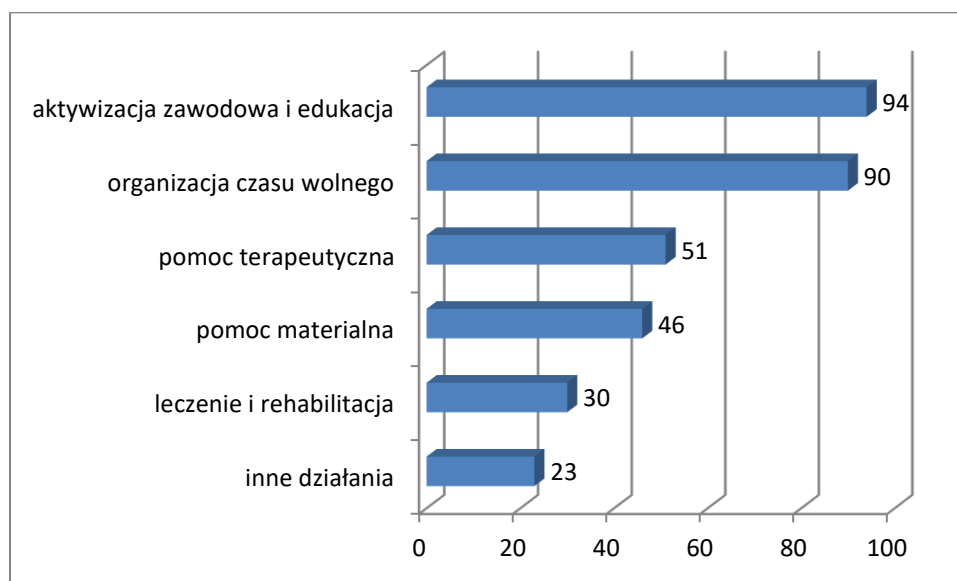

N = 344

PES, które zaznaczyły działania na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (205 organizacji) poproszono w dalszej kolejności o wskazanie rodzajów działań podejmowanych przez nie w odniesieniu do swoich beneficjentów. Respondenci mieli możliwość wyboru dowolnej liczby odpowiedzi spośród 6 (w tym odpowiedź „inne”).

Po raz pierwszy od początku badań w próbie badanych PES znalazło się więcej podmiotów, które wskazały na aktywizację zawodową i edukację (94) niż na organizację czasu wolnego (90). Około ¼ badanych PES oferuje również wsparcie w postaci pomocy terapeutycznej i wsparcia materialnego dla swoich beneficjentów.

Wykres 21. Działania podejmowane na rzecz grup zagrożonych wykluczeniem społecznym przez badane PES.

N = 203

W dalszej części badania interesowała nas szczególnie jedna forma wsparcia beneficjentów przez PES – aktywizacja zawodowa i edukacja, którą wskazało 94 PES.

W przypadku liczby beneficjentów objętych poszczególnymi rodzajami działań, w tabeli poniżej przedstawiono dla każdego rodzaju działania:

1. liczbę PES, które udzieliły odpowiedzi na to pytanie (symbol N),
2. średnią arytmetyczną,
3. medianę,
4. wartość maksymalną – czyli maksymalną liczbę osób objętych danym działaniem,
5. sumę beneficjentów objętych danym działaniem w odniesieniu do wszystkich organizacji, które udzieliły odpowiedzi na dane pytanie.

Formą wsparcia udzielanego przez PES, oferowaną największej liczbie osób – w sumie 12 680 – były szkolenia i kursy, przy średniej 156 osób na 1 PES. Średnia została zawyżona przez przypadek organizacji, która objęła wsparciem w 2018 r. 10 tysięcy osób dlatego mediana wynosząca 3 osoby jest lepszą miarą tendencji centralnej.

Zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w organizacji zadeklarowało 86 badanych PES przy średniej 4,8 i medianie 3 osoby. W sumie badane organizacje zatrudniały w 2018 r. 412 osób.

Suma osób wspartych w formie stażu wynosiła w 2018 r. 207 osób przy średniej 2,6. Po usunięciu PES, które zaznaczyły 0 przy liczbie osób, dla których zorganizowały staż, pozostały 33 PES, które zorganizowały średnio 6 miejsc stażowych przy medianie równej 2.

Podnoszenie kwalifikacji zawodowych poprzez staże zewnętrzne było formą aktywizacji zawodowej dla 295 beneficjentów przy średniej 3,8 na organizację. Jednak po wykluczeniu przypadków, które zaznaczyły „0”, okazało się, że faktycznie tylko 17 PES zajmowało się organizacją staży poza PES. Ww. 17 organizacji przygotowało staż dla średnio 6,3 osób i medianie 2.

Poradnictwo specjalistyczne zajmuje drugie miejsce po szkoleniach i kursach w rankingu popularności mierzonej zarówno średnią (20,3), jak i sumą osób objętych wsparciem (1606 osób).

W tym roku po raz drugi jedna z najtrudniejszych form aktywizacji, jaką jest znalezienie (i przygotowanie) beneficjenta do pracy na „otwartym” rynku znalazła się na wysokim, trzecim miejscu (po szkoleniach i wsparciu specjalistycznym) mierząc sumą osób objętych tego typu wsparciem – 576, jak i średnia – 7,3. Bliższa analiza wskazuje, że tylko 1/3 z odpowiadających na to pytanie PES (25 organizacji) ma faktyczne osiągnięcia w organizacji miejsc pracy na otwartym rynku dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a jedna organizacja przygotowała do pracy na otwartym rynku 200 os.

Tabela 2. Statystyki dot. liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem z zakresu aktywizacji zawodowej badanych PES.

	I. os. podnoszenie kwalifikacji	I. os. zatrudnionych w organizacji	I. os. na stażu w danym PES	I. os. na stażu w org. zew.	I. os. korzystających z poradnictwa specjalistycznego	I. os. "wypuszczonych" na otwarty rynek pracy
N	81	86	79	78	79	79
Średnia	156,54	4,79	2,62	3,78	20,33	7,29
Mediana	3,00	3,00	,00	,00	,00	,00
Maksimum	10000	92	46	84	243	200
Suma	12680	412	207	295	1606	576

Różne formy prawne badanych PES wykazują zwiększoną aktywność na różnych polach. Stowarzyszenia i fundacje mają najwyższe średnie liczby osób wspartych poprzez zapewnienie szkoleń i kursów oraz poradnictwa zawodowego i tylko one w 2018 r. zajmowały się przygotowaniem beneficjentów do pracy na otwartym rynku. Stowarzyszenia mają też wysoką średnią zatrudnionych beneficjentów i staży na zewnątrz PES (6 osób), jak również staży wewnątrz PES (średnia = 4 os.).

Spółdzielnie pracy i inne wykazują się aktywnością na polu organizacji staży w swoich siedzibach oraz zatrudnianiem beneficjentów w organizacji. Spółdzielnie socjalne koncentrują się na kształceniu beneficjentów, poradnictwie specjalistycznym oraz zatrudnieniu (średnio 5 osób na spółdzielnię). Nie zajmują się natomiast przygotowaniem beneficjentów do podjęcia pracy na otwartym rynku pracy.

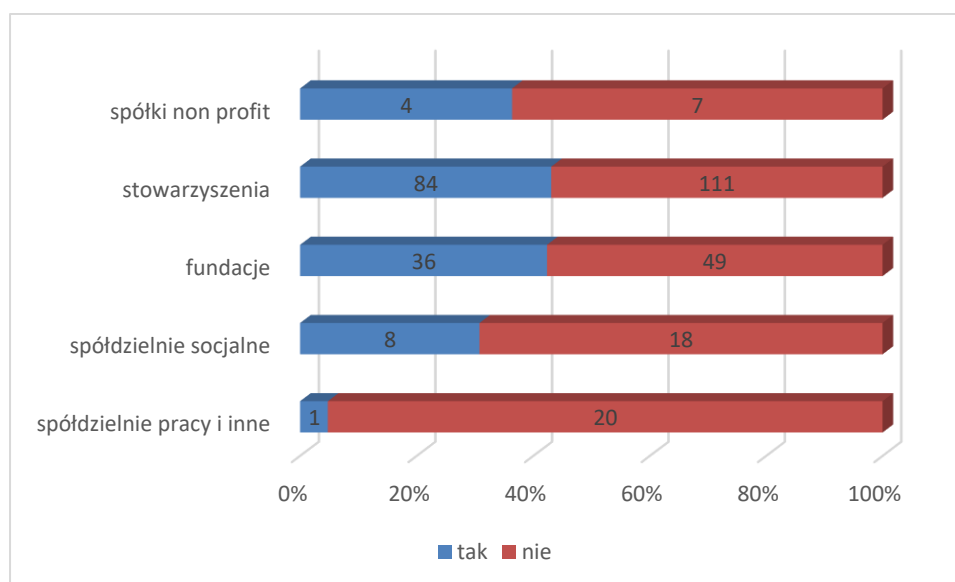
Spółki non profit wykazują się głównie działaniami na rzecz zatrudnienia beneficjentów (średnio 5 osób), dostarczając jeszcze szkoleń i poradnictwa, ale w znacznie mniejszym stopniu niż inne typy PES.

Tabela 3. Średnie liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem z zakresu aktywizacji zawodowej badanych w zależności od formy prawnej.

Średnia liczba osób korzystających z danej formy wsparcia	spółdzielnie pracy i inne	spółdzielnie socjalne	fundacje	stowarzyszenia	spółki non profit
szkolenia i kursy	0	16	76	342	2
zatrudnienie w PES	3	5	3	6	5
staż w PES	4	2	1	4	0
staże na zewnątrz PES	0	3	4	6	0
poradnictwo specjalistyczne	0	14	33	24	2
wypuszczenie na wolny rynek	0	0	16	9	0

W 2018 roku 39% badanych PES zadeklarowała działania z zakresu dostarczania usług użyteczności publicznej, w tym usług deficytowych dla społeczności lokalnej (133 z 338 PES). Największą aktywność na tym polu wykazywały stowarzyszenia oraz fundacje (2/5 z organizacji), najmniejszą spółdzielnie pracy i inne.

Wykres 22. Działania z zakresu dostarczania usług użyteczności publicznej a forma prawna PES.

N = 338

PES, które zaznaczyły, że świadczą usługi użyteczności publicznej zapytano o liczbę osób, które w ciągu ostatnich 12 msc skorzystały z oferty PES. Wyniki wskazują na to, że 126 PES objęło wsparciem aż 3 127 699 osób. Liczba ta jest wynikiem udziału w badaniu PES specjalizującego się w świadczeniu usług społecznych na olbrzymią skalę, który zadeklarował wsparcie dla 3 mln osób w 2018 r. Usunięcie przypadku odstającego spowodowało znaczne zmniejszenie średniej, niemniej wciąż dużo

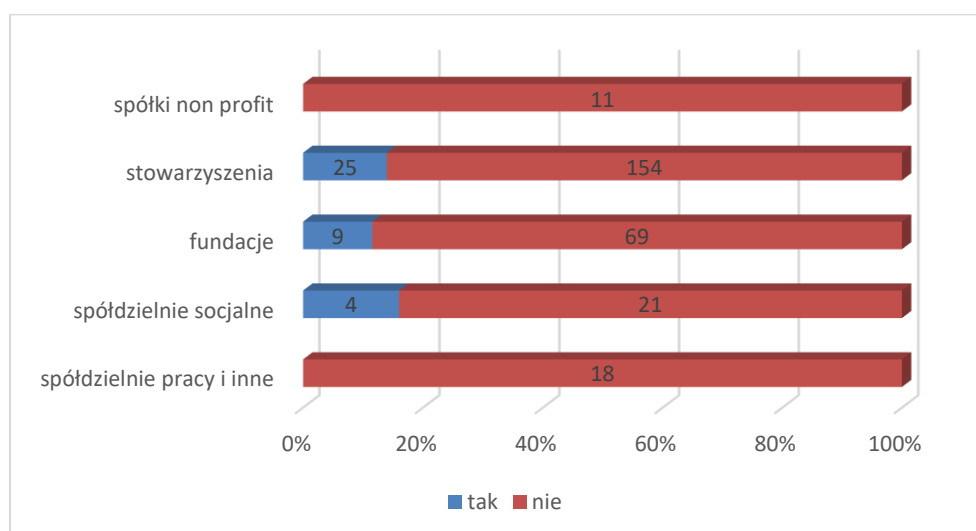
lepszą miarą tendencji centralnej jest mediana wynosząca 70 osób. Należy bowiem zauważyć, że w badaniu udział wzięły zarówno PES, które od lat profesjonalnie zajmują się tego typu działalnością i świadczą ją na dużą skalę (ponadlokalną) oraz, z drugiej strony PES, które wspierają małe grupy swoich beneficjentów (np. ON z danej gminy) i skala ich działalności jest typowo lokalna.

Tabela 4. Statystyki dot. liczby osób objętych wsparciem z zakresu zadań użyteczności publicznej badanych PES.

Liczba beneficjentów działań użyteczności publicznej		Liczba beneficjentów działań użyteczności publicznej (bez przypadku odstającego)	
N	126	N	125
Średnia	25140,47	Średnia	1341,59
Mediana	71,00	Mediana	70,00
Maksimum	3 000 000	Maksimum	5 0000
Suma	3 167 699	Suma	167 699

Wspieranie działalności mieszkańców wytwarzających lokalne, tradycyjne produkty, mimo tego, że wydaje się atrakcyjną działalnością, zwłaszcza dla lokalnych PES, wciąż nie wzbudza dużego zainteresowania. W 2018 r. 12 % PES (38 z 311), które wzięły udział w badaniu zadeklarowało, że produkuje lub pośredniczy w sprzedaży produktów lokalnych i widzi w tej niszy potencjał; pozostała część podmiotów – 88% nie wykazuje zainteresowania tego typu działalnością. Działaniami na rzecz rozwoju lokalnego poprzez wspieranie produktów lokalnych zajmują się jedynie stowarzyszenia, fundacje i spółdzielnie socjalne.

Wykres 23. Działania na rzecz rozwoju poprzez wspieranie produktu lokalnego a forma prawna PES.

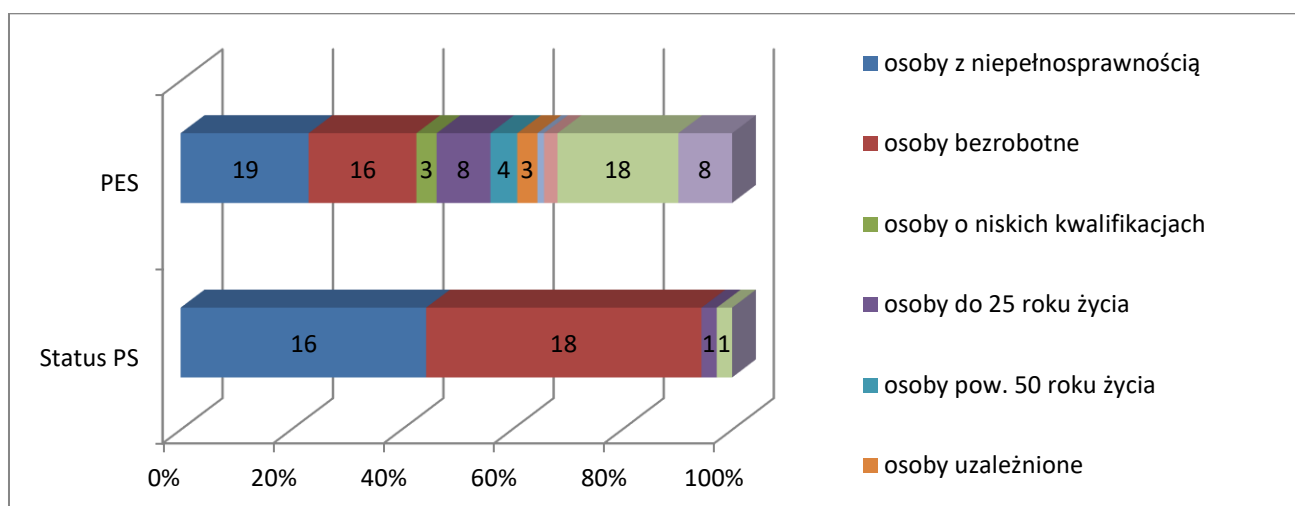
N = 311

Z 38 PES, które zadeklarowały prowadzenie interesującej nas działalności, konkretne liczby osób, które zarobiły na produkcie lokalnym (w ramach pracy w PES lub dzięki sprzedaży za pośrednictwem PES) wskazało mniej niż połowa PES. W tym przypadku, podobnie jak w pytaniu o usługi publiczne, widać zróżnicowanie PES – są takie, które działają w tym obszarze na dużą skalę – jeden z badanych PES pośredniczy w sprzedaży produktów lokalnych wytwarzanych przez 1000 osób, i takie dla których ta działalność ma zasięg marginalny (1-2 producentów).

V.3. Działalność społeczna przedsiębiorstw społecznych na tle ogółu podmiotów ekonomii społecznej.

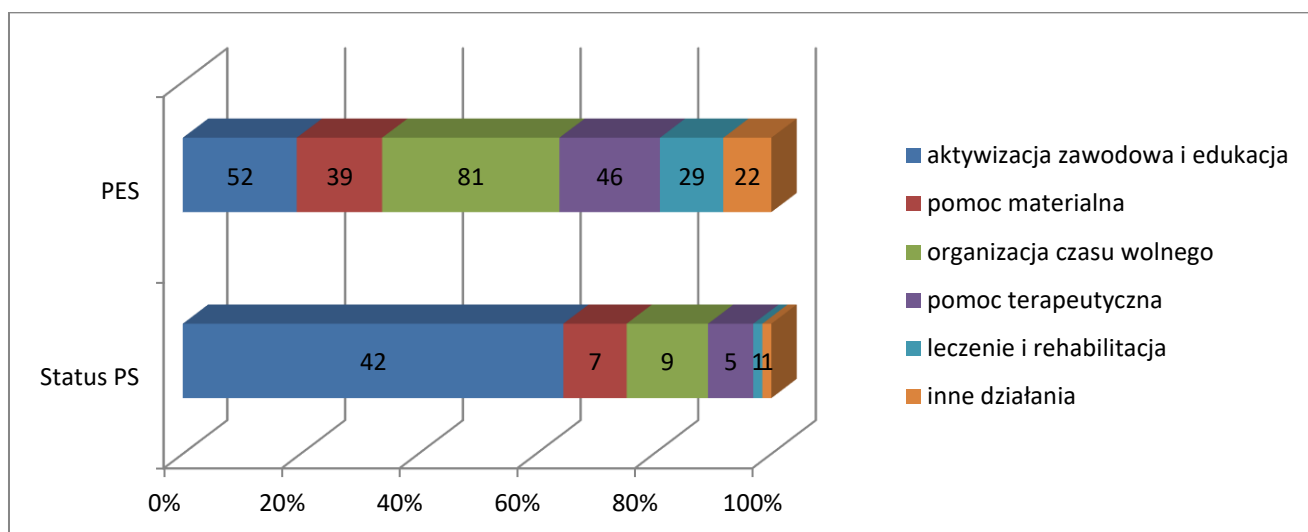
W zakresie działalności na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym badane przedsiębiorstwa społeczne wyróżniają się na tle ogółu PES relatywnie węższą grupą beneficjentów. De facto, jako najważniejszą grupę odbiorców deklarują osoby niepełnosprawne i bezrobotne, gdy PES wskazują dużo szersze spectrum osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, z którymi pracują. Warto też zaznaczyć, że żaden PS nie zaznaczył, że nie działa na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, podczas gdy 40% badanych PES zaznaczyła brak działań na rzecz ww. grupy.

Wykres 24. Najważniejsze grupy beneficjentów w zależności od statusu PS.

Działalność na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym PS wyróżnia się zdecydowanym nasileniem proporcji organizacji deklarujących aktywizację zawodową i edukację; w odróżnieniu od PES, które zaznaczają szeroką gamę działań wspierających osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, relatywnie najczęściej wskazując organizację czasu wolnego.

Wykres 25. Działania na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w zależności od statusu PS.

W stosunku do PS i PES, które zaznaczyły działania w zakresie aktywizacji zawodowej i edukacji poproszono o oszacowanie liczby wspartych osób w takich szczegółowych wymiarach jak:

- wsparcie związane z podnoszeniem kwalifikacji w ramach szkoleń i kursów (np. zawodowych, językowych itp.),
- trwałe/ciągłe zatrudnienie w organizacji,
- podnoszenie kwalifikacji zawodowych poprzez okresowe zatrudnienie lub staże zawodowe w ramach organizacji,
- organizowanie staży w instytucjach/firmach zewnętrznych,
- doradztwo i poradnictwo specjalistyczne (np. psychologiczne, zawodowe),
- przystosowanie i „wypuszczenie” na wolny rynek pracy.

Do analizy średnich włączono tylko podmioty, które zadeklarowały wsparcie dla minimum jednej osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym. Ze statystyk dla przedsiębiorstw społecznych i szerszej kategorii podmiotów ekonomii społecznej wynika, że:

- PES działają na niepomierne większą skalę w zakresie liczby osób objętych wsparciem w zakresie podnoszenia kwalifikacji poprzez szkolenia i kursy.
- Średnia liczba zatrudnionych w PS wynosi 5 osób, w przypadku PES, które deklarują tego typu wsparcie (a jest ich 24) średnia liczba zatrudnionych wynosi 9 osób.
- Organizację staży w podmiocie zadeklarowało 14 PS i 19 PES, przy czym podmioty ekonomii społecznej dwukrotnie więcej beneficjentów zaktywizowały w tej formie (średnia 8 osób).
- Organizację staży w podmiocie zewnętrznym zadeklarowało tylko 5 PS lecz średnia liczba osób wyniosła 18 oraz 12 PES (średnia = 17 os.)
- Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym przygotowanych i umieszczonych na otwartym rynku pracy przez 14 PES wyniosła 34 osoby; 9 przedsiębiorstw społecznych, które wskazały też i taką działalność wyniosła 9 osób.

Jaki wniosek można wysnuć z powyższej analizy? Po pierwsze, że bardzo niewielki odsetek badanych PES może pochwalić się konkretnymi liczbami wspartych osób w zakresie trudnego zadania, jakim jest

aktywizacja zawodowa. Po drugie, jeśli już PES działają na omawianym polu, wykazują się dużo większą skalą wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym niż przedsiębiorstwa społeczne. Ten fakt nie dziwi w kontekście tego, że PS są częściej małymi organizacjami, dla których średnio 5 pracowników rekrutujących się z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym jest i tak dużym wyzwaniem dla prowadzonej działalności. Warto też zaznaczyć, że PS poprzez swe zaangażowanie w działalność gospodarczą koncentruje się głównie na produkcji lub/i usługach, a w stosunku do osób zatrudnionych nie ma interesu organizować im staży czy tym bardziej przygotowywać do zatrudnienia na otwartym rynku pracy, dbając raczej by pracownik docelowo pracował w PS. Niemniej jednak analiza działalności tych wybranych PES, które zajmują się aktywizacją zawodową pokazuje, że mogłyby starać się, o ile prowadzą działalność ekonomiczną, o status przedsiębiorstwa społecznego, doskonale realizując podstawowy cel przedsiębiorstwa społecznego – przygotowanie i zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Tabela 5. Średnie. liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem z zakresu aktywizacji zawodowej dla PS i PES.

	PS, N=28	PES, N=27		PS, N=39	PES, N=24
	Średnia	Średnia		Średnia	Średnia
liczba osób przeszkolonych	20	449	liczba zatrudnionych w organizacji	5	9
	PS, N=14	PES, N=19		PS, N=5	PES, N=12
liczba os. na stażu w organizacji	4	8	liczba os. na stażu na zewnątrz organizacji	18	17
	PS, N=9	PES, N=14			
liczba osób wypuszczonych na otwarty rynek pracy	9	34			

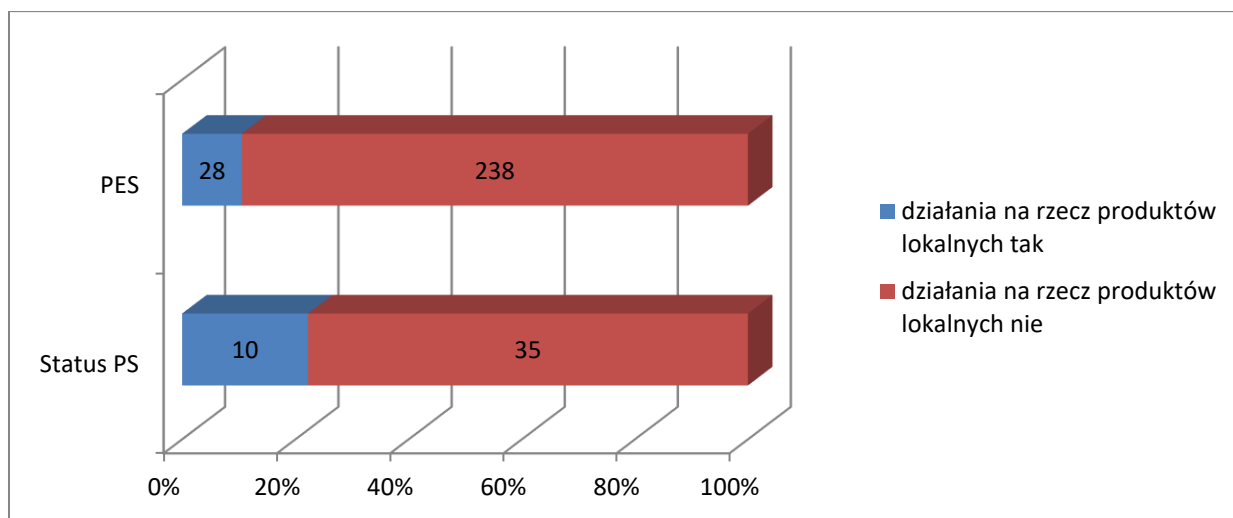
Zarówno przedsiębiorstwa społeczne jak i podmioty ekonomii społecznej w równych proporcjach (1/3) dostarczają usługi użyteczności publicznej na rzecz społeczności lokalnej, przy czym ponownie skala działalności PES liczona średnią liczbą osób objętych wsparciem jest znacznie wyższa niż skala działalności PS.

9 ze 157 PES obejmuje wsparciem powyżej 5000 osób, po wykluczeniu tych odstających przypadków, średnia nadal wynosi 270 osób objętych wsparciem przez 148 PES. Średnia liczba osób objętych wsparciem przez 21 PS wynosi natomiast 112 osób.

Proporcje PS działających w obszarze rozwoju lokalnego poprzez wspieranie produktów lokalnych są ponad dwukrotnie większe niż PES (22 % PS i 10% PES). Natomiast skala osób, które zyskują dochód za

sprawą organizacji jest 10-krotnie wyższa w PES niż w PS (średnia dla 14 PES wynosi 110, w porównaniu ze średnią 10 dla 12 PS).

Wykres 26. Działania na rzecz rozwoju poprzez wspieranie produktu lokalnego a status PS.

VI. Zasoby ludzkie

Uczestnicy badania zostali poproszeni o podanie kilku informacji odnośnie posiadanych zasobów ludzkich, w tym:

- 1) Informacji dotyczących poziomu zatrudnienia w badanych PES, uwzględniając różne formy zatrudnienia;
- 2) Danych dotyczących pracujących beneficjentów i wolontariuszy w organizacjach;
- 3) Planów organizacji w zakresie zatrudnienia;
- 4) Kwestii podnoszenia kwalifikacji wśród pracowników i obszarów, które wymagają według badanych wsparcia szkoleniowego;
- 5) Identyfikacji barier związanych z zasobami ludzkimi.

VI.1 Zasoby ludzkie w przedsiębiorstwach społecznych

Przedsiębiorstwa społeczne zatrudniają ludzi. Z 46 podmiotów, posiadających status przedsiębiorstwa społecznego, które odpowiedziały na pytanie o pracowników, tylko 1 PS w momencie badania nie posiadało pracowników, pozostali zatrudniali w 2018 r. średnio 9,37 osoby przy medianie 6. Średnią mocno zniekształca przypadek PS zatrudniającego 111 osób, po jego usunięciu średnia liczba pracowników ogółem w PS wynosiła 7,1 przy medianie 6. W Sumie 46 PS zatrudniało w 2018 r. 431 osób. Najwyższe średnie liczby osób zatrudnionych ogółem mają spółdzielnie socjalne (14 osób) i fundacje (8).

Przedsiębiorstwa społeczne zatrudniają ludzi na umowę o pracę. Wszystkie badane PS (poza 1) zadeklarowały zatrudnienie minimum 1 pracownika na umowę o pracę, w sumie 340 osób, co stanowi 79% pracowników ogółem. Przeciętne przedsiębiorstwo społeczne zatrudnia 7,39 przy medianie 5. Najwyższe średnie liczby osób zatrudnionych na umowę o pracę mają spółdzielnie socjalne (10 osób) pozostałe formy prawne dwukrotnie mniej (fundacje i spółki non profit: średnia = 5, stowarzyszenia: średnia = 4).

Ponad połowa PS, które odpowiedziały na pytanie o liczbę pracowników zatrudnionych w formie umowy cywilno- prawnej (22 z 42 PS) deklaruje brak tego typu umów w swojej firmie. W sumie 20 PS zatrudnia 91 osób, średnio 4,6 przy medianie równej 2. W tej formie zatrudnienie oferują pracownikom spółdzielnie socjalne i fundacje (średnia = 3).

40% PS posiada pracowników zagrożonych wykluczeniem społecznym, do których pensji otrzymuje dofinansowanie (np. z PFRON). W sumie 17 małopolskich PS zatrudnia w formie subsydiowanego zatrudnienia 105 osób przy średniej 6,18 i medianie 5. Najwyższe średnie subsydiowanych pracowników deklarują spółdzielnie socjalne (średnia = 4), fundacje i spółki non profit (średnia = 2). Badane stowarzyszenia nie deklarują korzystania z subsydiów.

Tabela 6. Statystyki dotyczące zatrudnienia w badanych PS.

	Pracujący ogółem	Pracujący na umowę o pracę	Pracujący na umowę cywilno-prawną	Zatrudnienie subsydiowane
N	46	46	42, N (l. os. >=1) 20	42, N (l. os. >=1) 17
Średnia	9,37	7,39	4,6	6,18
Mediana	6,00	5,00	2,00	5
Maksimum	111	74	37	38
Suma	431	340	92	105

Statystyki obliczone dla PS zatrudniających minimum 1 osobę.

Małopolskie przedsiębiorstwa społeczne zatrudniają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym – na czas badania 91,5 % (43 z 47 PS) posiadała minimum 1 pracownika w najtrudniejszej sytuacji społeczno-zawodowej. W sumie 43 PS zatrudniało 259 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, co stanowi 60% pracowników ogółem. Średnie zatrudnienie w 1 PS wynosi 6 osób, a mediana 5. Najwyższe średnie liczby zatrudnionych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym wykazują spółdzielnie socjalne (7 osób) i fundacje (5 osób). Stowarzyszenia i spółki non profit średnio zatrudniają 4 osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.

Zdecydowana większość PS przyjęła do pracy w 2018 minimum jedną osobę zagrożoną wykluczeniem społecznym (41 z 47 PS, które odpowiedziały na to pytanie). W sumie w ostatnim roku zatrudnionych zostało 196 pracowników zagrożonych wykluczeniem społecznym co stanowi 76,6% osób posiadających ten status. Warto jednak zwrócić uwagę, że 70% badanych PS działa krócej niż 2 lata

stąd zapewne dopiero „buduje” swe kadry. Średnio PS zatrudniły w 2018 r. 4,78 nowych pracowników przy medianie 5, przy czym najwyższe średnie zatrudnienie osiągnęły stowarzyszenia (średnia =5), spółdzielnie socjalne i spółki non profit (średnia 4) , najniższe – fundacje (średnia 3).

Niestety PS zwalniają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. W 2018 roku 63% (29 z 46 PS) zwolniła minimum jedną osobę zagrożoną wykluczeniem społecznym, średnio 2 osoby. W sumie 29 PS zwolniło 61 osób co stanowi 23,6% wszystkich osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Spółdzielnie socjalne i stowarzyszenia zwolniły w 2018 roku średnio po 2 osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, a fundacje i spółki średnio 1 osobę.

Z ww. osób, z którymi PS rozwiązało umowę o pracę 1/3 znalazła zatrudnienie na otwartym rynku pracy. Stało się to w 13 przedsiębiorstwach społecznych, średnio 1,62 osób przy medianie 1. Warto zaznaczyć, że 12 z 13 PS które zwolniły pracowników w 2018 r. zadeklarowała, że znaleźli oni pracę na zewnątrz PS, były to spółdzielnie socjalne i stowarzyszenia.

Tabela 7. Statystyki dotyczące zatrudnienia w badanych PS.

	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem, które obecnie pracują	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem, które zaczęły pracę w PS w 2018 r.	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem, które zakończyły pracę w PS	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem, które znalazły zatrudnienie na otwartym rynku pracy
N	47, N (l. os. >=1) 43	47 N (l. os. >=1) 41	46 N (l. os. >=1) 29	45, N (l. os. >=1) 13
Średnia	6,02	4,78	2,1	1,62
Mediana	5,00	5	2	1
Maksimum	36	20	5	4
Suma	259	196	61	21

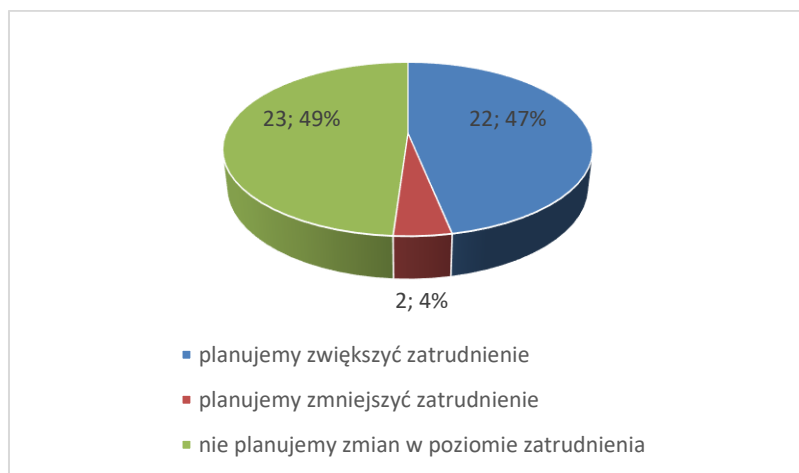
40% badanych przedsiębiorstw społecznych angażuje nieodpłatnie wolontariuszy do działań (19 z 47 PS). W sumie 151 osób świadczyło nieodpłatną pracę na rzecz PS; w próbie znalazło się jedno przedsiębiorstwo społeczne, które w 2018 r. skorzystało z pomocy aż 50 wolontariuszy. Są to przede wszystkim fundacje i stowarzyszenia posiadające status PS.

Tabela 8. Statystyki dot. liczby wolontariuszy w badanych PS.

	Liczba pracujących nieodpłatnie wolontariuszy	
N	47	N (l. os. >= 1) 19
Średnia	3	8,11
Mediana	3,28	3,00
Maksimum	50	50
Suma	154	154

Półowa małopolskich przedsiębiorstw społecznych planuje pozostawić obecny poziom zatrudnienia, niemal tyle samo PS planuje jednak zwiększyć zatrudnienie w 2019 r. Tylko 2 PS planują redukcję zatrudnienia. Zwiększyć zatrudnienie planują głównie spółki non profit (7 z 11) oraz fundacje (5 z 9).

Wykres 27. Plany dotyczące zatrudnienia w 2019 r.

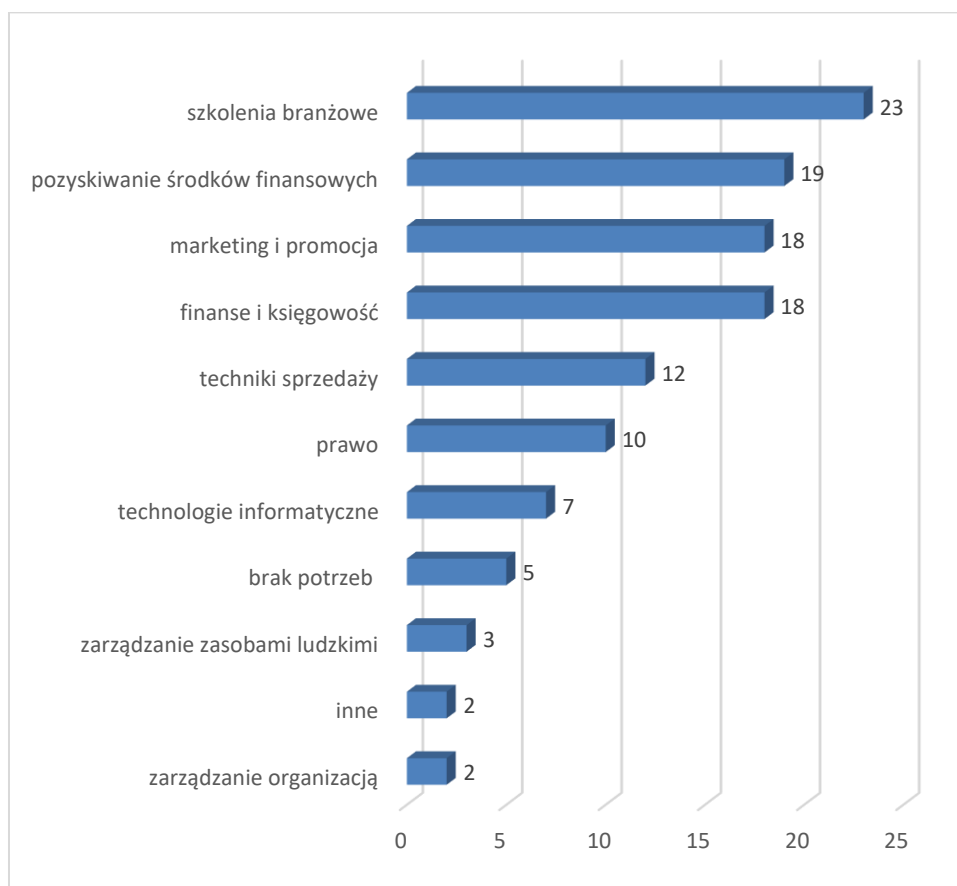
N = 47

Zdecydowana większość PS (67%) w 2018 r. podnosiła kwalifikacje swoich pracowników poprzez szkolenia, kursy, doradztwo, studia, itp.

Na pytanie o to, w jakich dziedzinach potrzebne jest jeszcze wsparcie edukacyjno- szkoleniowe dla pracowników PS, na pierwszym miejscu pojawiają się szkolenia branżowe (50 %), następnie tematyka pozyskiwania środków finansowych (41%), na trzecim miejscu ex aequo - szkolenia z marketingu i promocji oraz finansów i księgowości (39 %). Najmniejszym zainteresowaniem cieszyły się szkolenia z zarządzania organizacją i zarządzania zasobami ludzkimi. 11% PS zadeklarowała, że pracownicy nie potrzebują wsparcia w zakresie podnoszenia kwalifikacji.

Szczegółowy wykaz zainteresowania tematyką szkoleń przedstawia poniższy wykres.

Wykres 28. Zainteresowanie tematyką szkoleń wśród badanych PS.

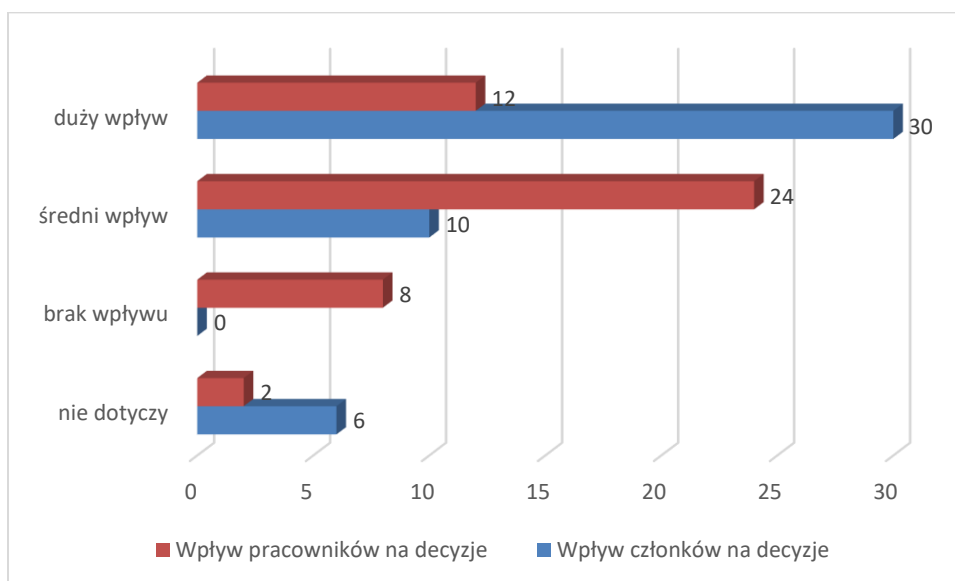

N = 46, odpowiedzi nie sumują się do N gdyż można było udzielić kilku wyborów.

Demokratyczne zarządzanie w badanych przedsiębiorstwach społecznych dotyczy przede wszystkim członków PS, w dużo mniejszym stopniu pracowników.

- członkowie mają duży wpływ na podejmowane decyzje w 65% PS, średni w kolejnych 22% PS, 13% PS deklaruje, że ich nie dotyczy kwestia demokratycznego zarządzania członków w przedsiębiorstwie.
- pracownicy mogą liczyć na duży wpływ na procesy decyzyjne w 26% PS, średni w 52% przedsiębiorstw. Niemniej jednak w 17% pracownicy nie mają żadnego wpływu na decyzję, a w kolejnych 4% możliwość udziału w decydowaniu o PS nie dotyczy pracowników.

Wykres 29. Wpływy członków i pracowników na decyzje w PS.

N = 46

VI.2 Zasoby ludzkie w podmiotach ekonomii społecznej.

60% badanych podmiotów ekonomii społecznej zatrudnia pracowników. W 193 PES, które zatrudniały minimum 1 pracownika, średnia wynosiła 16,7 osoby, mediana 7, w sumie 3224 pracowników.

73,5% PES deklarujących zatrudnienie pracowników, zawiera z nimi umowy o pracę. W tej formie zatrudnionych jest 74% osób w badanych PES, w sumie 2385 pracowników. Średnia liczba pracowników wynosi 15,19 przy medianie 5 osób.

Więcej PES deklarujących zatrudnienie pracowników (81,4 %) korzysta z umów cywilno-prawnych, natomiast skala zatrudnienia w tej formie jest znacznie niższa niż w przypadku umów o pracę i stanowi ponad 26% wszystkich zatrudnionych, przy średniej 6,12 i medianie 2. W sumie 157 PES daje pracę na umowę zlecenie lub o dzieło 869 osobom.

13% badanych PES zadeklarowało, że wśród zatrudnionych są pracownicy subsydiowani; stanowią oni 11,5% ogółu pracowników. 39 PES zatrudnia w sumie 368 osób w tej formule przy średniej 9,44 (zawyżonej przez jedno PES zatrudniające 145 osób zagrożonych) i medianie 5.

Tabela 9. Statystyki dotyczące zatrudnienia w badanych PES.

	Pracujący ogółem	Pracujący na umowę o pracę	Pracujący na umowę cywilno-prawną	Zatrudnienie subsydiowane
N	316,	305	298	293
	N (l. os. >=1) =193	N (l. os. >=1) =142	N (l. os. >=1) = 157	N (l. os. >=1) 39

Średnia	16,70	15,19	6,12	9,44
Mediana	7,00	6,00	2,00	5,00
Maksimum	185	165	150	145
Suma	3224	2385	869	368

Statystyki obliczone dla PES zatrudniających minimum 1 osobę.

22% PES, które wzięły udział w badaniu, zadeklarowały zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w sumie 488 osób, co stanowi 15% pracowników wszystkich PES. Średnia liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w PES, które deklarują zatrudnienie minimum 1 osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym wynosi 6,87 a mediana 5.

Dużą część wyżej opisanych pracowników stanowią osoby zatrudnione w ostatnim roku – 55,5% przy średniej 3,87 i medianie 3, w sumie 271 pracowników.

16,5% (50 PES) przyznała, że rozwiązała umowę z co najmniej 1 osobą zagrożoną wykluczeniem społecznym w 2018 r. W sumie przestało pracować w badanych PES 148 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym co stanowi 30% w stosunku do liczby obecnie pracujących osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ogółem. Średnia dla tych podmiotów wynosiła 3 osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, z którymi rozwiązano umowę, a mediana 2.

Czy ww. osoby znalazły pracę na otwartym rynku? Z 50 PES, które przyznały, że rozwiązały stosunek pracy z minimum 1 osobą zagrożoną wykluczeniem społecznym, 29 zadeklarowała, że ich byli pracownicy znaleźli zatrudnienie poza PES. W sumie było to 78 osób co stanowi blisko 53% pracowników, z którymi rozwiązano stosunek pracy w 2018 r.

Tabela 10. Statystyki dotyczące zatrudnienia w badanych PES.

	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem, które obecnie pracują	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem, które zaczęły pracę w PES w 2018 r.	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem, które zakończyły pracę w PS	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem, które znalazły zatrudnienie na otwartym rynku pracy
N	321 N (l. os. >=1) 71	303 N (l. os. >=1) 70	303 N (l. os. >=1) 50	299 N (l. os. >=1) 29
Średnia	6,87	3,87	2,96	2,69
Mediana	5,00	3,00	2,00	1,00
Maksimum	92	20	29	29
Suma	488	271	148	78

Statystyki obliczone dla PES zatrudniających minimum 1 osobę.

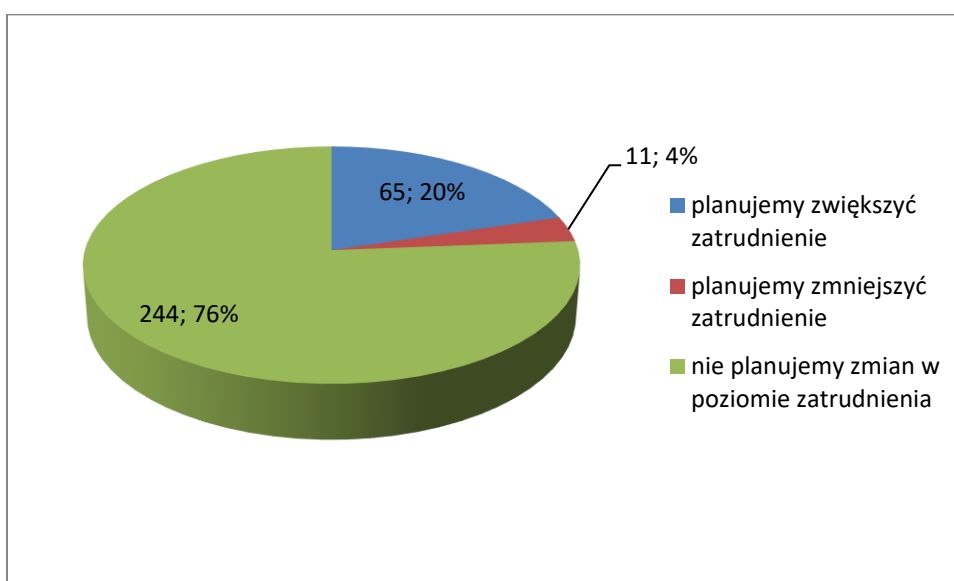
61% PES współpracuje z wolontariuszami. Te podmioty, które korzystają z nieodpłatnej pracy, robią to na dużą skalę – mediana wynosi 10 wolontariuszy na organizację, średnia (129,28) jest zniekształcona przez kilka odstających przypadków zatrudniających ponad 1000 wolontariuszy w tym jedną organizację współpracującą z 15 500 osób. W sumie 195 PES współpracowało w 2018 r z 25 209 wolontariuszami.

Tabela 11. Statystyki dotyczące liczby wolontariuszy w badanych PES.

	Liczba pracujących nieodpłatnie wolontariuszy	
N	320	N (l. os. >= 1) 195
Średnia	78,78	129,28
Mediana	3,00	10,00
Maksimum	15500	15500
Suma	25209	25209

Ponad ¾ badanych PES nie planuje zmian w zatrudnieniu w 2019 r., natomiast 1/5 zamierza zwiększyć liczbę pracowników w roku badania. W próbie znalazło się też 11 PES (4%), które będą zmuszone zredukować zatrudnienie. Najbardziej optymistyczne są w tym względzie spółki non profit, z których więcej niż połowa planuje zwiększyć zatrudnienie, najmniej optymistycznie podchodzą stowarzyszenia (stanowią połowę PES chcących zredukować zatrudnienie oraz najmniejszy odsetek z wszystkich PES – 13% planuje zatrudnienie zwiększyć).

Wykres 30. Plany dotyczące zatrudnienia w badanych PES.

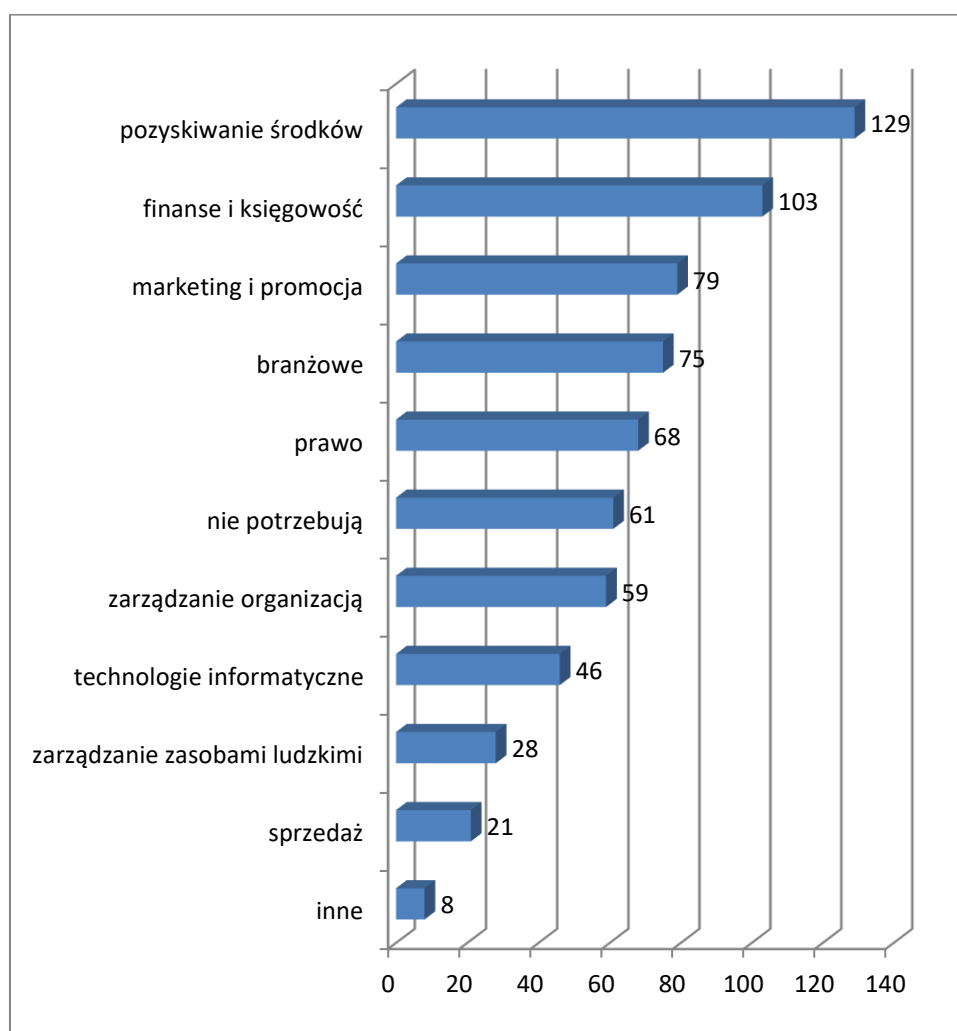
N = 320

Dokładnie połowa badanych PES zadeklarowała, że w ostatnim roku ich pracownicy podnosili kwalifikacje zawodowe poprzez szkolenia kursy, doradztwo, studia, itp. (160 z 320 PES, które udzieliły odpowiedzi).

Na pytanie o to, w jakich dziedzinach potrzebne jest wsparcie edukacyjno- szkoleniowe dla pracowników organizacji, na pierwszym miejscu od lat plasuje się tematyka pozyskiwania środków finansowych (40% PES), na drugim miejscu zapotrzebowanie na szkolenia z zakresu finansów i księgowości (32%), na trzecim niemal po równo szkolenia z marketingu i promocji (25%) i szkolenia branżowe (23,5%). Najmniejszym zainteresowaniem w tegorocznym badaniu cieszyły się szkolenia z technik sprzedaży i zarządzania zasobami ludzkimi. 19% PES zadeklarowała, że pracownicy nie potrzebują wsparcia w zakresie podnoszenia kwalifikacji.

Szczegółowy wykaz zainteresowania tematyką szkoleń przedstawia poniższy wykres.

Wykres 31. Zainteresowanie tematyką szkoleń wśród badanych PES.

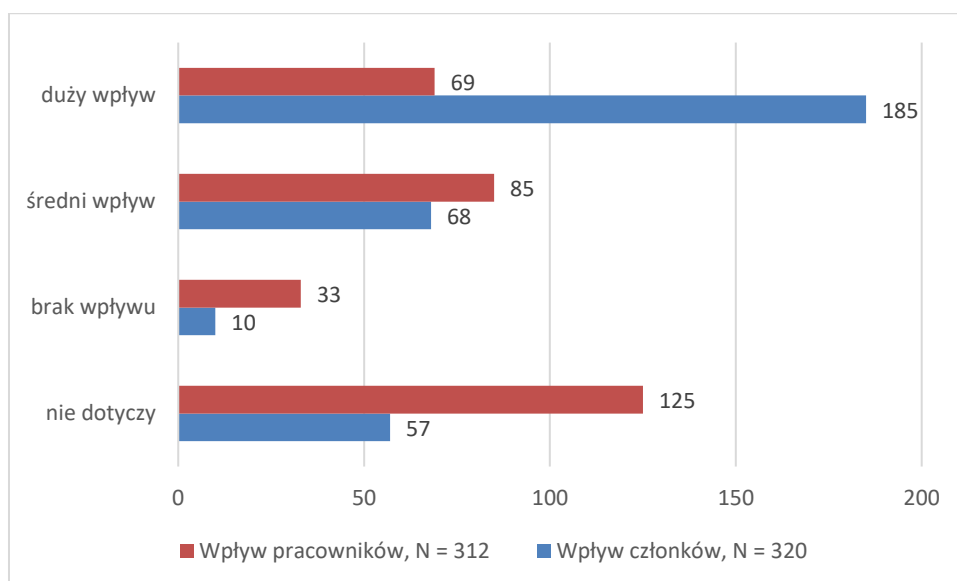

N = 320, odpowiedzi nie sumują się do N gdyż można było dokonać kilku wyborów.

Demokratyczne zarządzanie w badanych PES dotyczy przede wszystkim członków PES, w dużo mniejszym stopniu pracowników.

- członkowie mają duży wpływ na podejmowane decyzje w 58% PES, średni w kolejnych 21% PES, 18% PES deklaruje, że nie dotyczy ich kwestia demokratycznego zarządzania członków w podmiocie.
- pracownicy mają duży wpływ na decyzje w 22% PES, średni wpływ w 27% PES. Najczęstszą sytuacją jednak jest taka, w której respondenci uznali, że ich podmiotu nie dotyczy kwestia włączania pracowników w podejmowanie decyzji – ma to miejsce w 40% PES, w kolejnych 11% pracownicy nie mają żadnego wpływu na decyzje w PES.

Wykres 32. Wpływ członków i pracowników na decyzje w PES.

VI.3 Zasoby ludzkie w przedsiębiorstwach społecznych na tle zasobów ludzkich w podmiotach ekonomii społecznej.

Podmioty ekonomii społecznej pod względem zatrudnienia są bardziej zróżnicowane – duża część z nich nie zatrudnia pracowników w ogóle, jest też dużo PES, które są wielkimi pracodawcami (zatrudniają ponad 100 pracowników). Po usunięciu ze statystyk 40% PES nie posiadających pracowników, średnie zatrudnienie wynosiło w 2018 r. 16,7 osoby a mediana 7. Przedsiębiorstwa społeczne są pod względem skali zatrudnienia bardziej jednorodne – poza 1 wyjątkiem wszystkie zatrudniają pracowników, średnio 9,4 osób przy medianie równej 6.

Zarówno PES jak i PS zatrudniają pracowników głównie na umowę o pracę, umowy cywilno – prawne są nieco bardziej popularne w szerokiej grupie PES.

Z zatrudnienia subsydiowanego korzysta 1/3 PS i zaledwie 13 % PES, przy czym PES korzystające z subsydiów zatrudniają na nieco większą skalę (średnia 9,44, mediana 5) niż PS (średnia 6,18, mediana 5).

To głównie PS zatrudniają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. W PES tego typu pracownicy są w 22% organizacji, a odsetek osób zagrożonych wykluczeniem społecznym wynosi 15% wszystkich pracowników zatrudnionych w badanych podmiotach. W przypadku przedsiębiorstw społecznych

zdecydowana większość - 91,5 % posiadała minimum 1 pracownika w najtrudniejszej sytuacji społeczno-zawodowej; a odsetek osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w ogóle pracowników stanowił 60%. Należy jednak przyznać, że średnia i mediana osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w PS i PES (tylko w tych, które zadeklarowały zatrudnienie interesującej nas grupy) jest podobna i oscyluje wokół 6 (średnia) i 5 (mediana). Można zatem wnioskować, że wśród ogółu PES wyróżnia się grupa nakierowana na tworzenie miejsc pracy dla osób oddalonych od rynku – potencjalnych PS.

Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym zostały zatrudnione przez przedsiębiorstwa społeczne głównie w ostatnim roku, w przypadku PES – około połowa to nowi pracownicy, reszta związana jest z PES od dłuższego czasu.

Stabilność zatrudnienia mierzona statystykami dotyczącymi liczby osób, z którymi rozwiązano umowy o pracę w 2018 r. są podobne dla PES i PS (średnie i mediany ok. 2).

Niestety PS zwalniają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym - 63% PS zwolniła minimum jedną osobę zagrożoną wykluczeniem społecznym, w sumie w 2018 r. rozwiązano umowę z 23,6% wszystkich osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Również ponad połowa PES deklarujących zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, rozwiązała umowę o pracę z minimum 1 osobą. W sumie przestało pracować 30% z ogółu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Badane PES mają lepsze wyniki od PS w zakresie odsetka osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które po rozwiązaniu stosunku pracy z organizacją znalazły zatrudnienie na otwartym rynku (PES – 53%, PS – 34% osób zagrożonych wykluczeniem społecznym).

Plany zatrudnieniowe na najbliższy rok wyglądają bardziej optymistycznie w przypadku przedsiębiorstw społecznych – 47% PS zamierza zwiększyć zatrudnienie w porównaniu z 20% PES. Równie mały odsetek PES i PS (4%) planuje zredukować zatrudnienie.

Nieco inny nacisk na potrzeby szkoleniowe występuje w przedsiębiorstwach społecznych, w których pracownicy deklarują zapotrzebowanie na szkolenia branżowe (50% PS w stosunku do 23,5% PES). Wysokie zapotrzebowanie deklarują PS w zakresie szkoleń z marketingu i promocji oraz finansów i księgowości – 39% w stosunku do PES (promocja – 25%, finanse 32%). Zarówno dla PS jak i PES ważne są szkolenia z zakresu zdobywania środków finansowych – około 40 % organizacji.

Wpływ członków na kluczowe decyzje w organizacji jest nieco wyższy w przedsiębiorstwach społecznych niż w ogóle podmiotów ekonomii społecznej, choć różnice nie są aż tak znaczące (gdyż w jednym i drugim typie organizacji członkowie mają bardzo wysoki lub przynajmniej średni wpływ na decyzję). Natomiast dużą różnicę można zaobserwować w deklaracji wpływu, jaki mają pracownicy na istotne kwestie podejmowane w organizacji. Jest on znacznie większy w przedsiębiorstwach społecznych, których odsetek gdzie pracownicy mają duży lub średni wpływ wynosi blisko 80%, w stosunku do 50% PES.

VII. Współpraca z otoczeniem

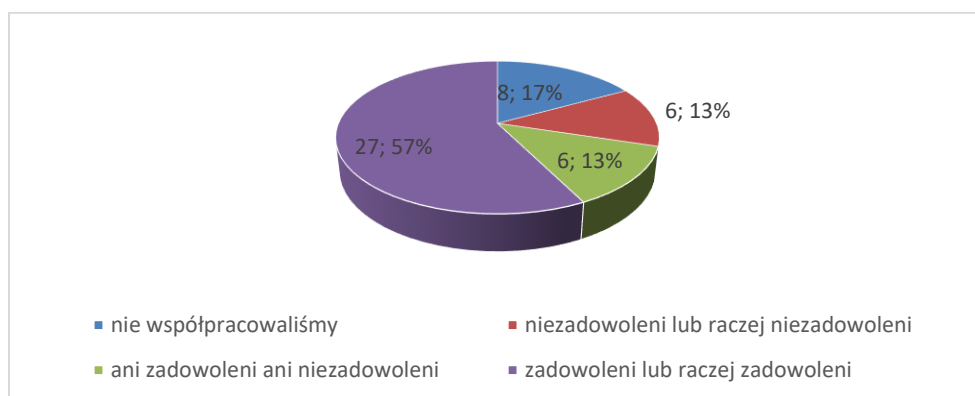
Podmioty ekonomii społecznej, również te posiadające status przedsiębiorstwa społecznego działają w ścisłym otoczeniu instytucjonalnym. Można zaryzykować stwierdzenie, że od dobrych relacji z instytucjami publicznymi, biznesem i innymi podmiotami o podobnej charakterystyce zależy ich rozwój i skala działania. Dlatego tak ważną część badania stanowiły kwestie związane ze współpracą podmiotów ekonomii społecznej z różnego rodzaju organizacjami. W dalszej części raportu skoncentrowano się na:

- zidentyfikowaniu, z jakimi podmiotami współpracują PES, ze szczególnym uwzględnieniem samorządu lokalnego i innych instytucji publicznych, innych podmiotów ekonomii społecznej, biznesu oraz ośrodków wsparcia ES;
- określeniu poziomu zadowolenia z efektów współpracy z ww. organizacjami;
- oszacowaniu intensywności współpracy podmiotów ekonomii społecznej z innymi PES (w tym organizacjami pozarządowymi) w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

VII.1 Współpraca przedsiębiorstw społecznych z otoczeniem.

17% PS nie współpracowało z samorządem lokalnym i innymi instytucjami publicznymi w 2018 r. Większość – 57% współpracowała i jest zadowolona z efektów tej współpracy. Martwi wiadomość, że 26% PS jest niezadowolona lub ambiwalentna w ocenie efektów współpracy z otoczeniem instytucjonalnym.

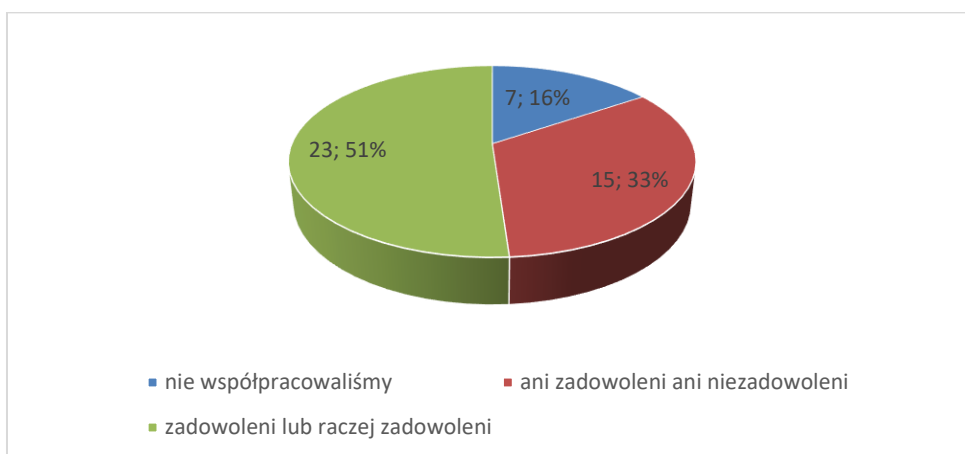
Wykres 33. Współpraca badanych PS z samorządem lokalnym w 2018 r.

N= 47

Z biznesem, czyli potencjalnym klientem, zleceniodawcą lub zleceniobiorcą nie współpracowało w 2018 r. 16% PS, kolejna 1/3 badanych PS była ambiwalentna w ocenie efektów współpracy z przedsiębiorcami. Połowa PS współpracowała i była zadowolona z efektów kooperacji z firmami działającymi w jej otoczeniu.

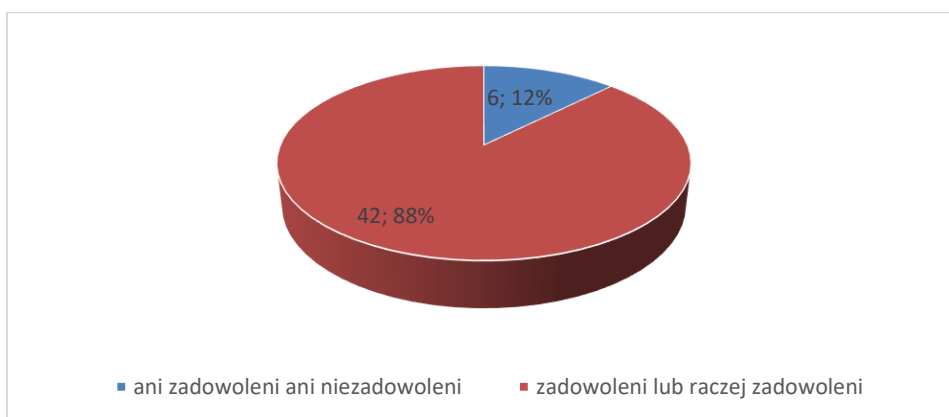
Wykres 34. Współpraca badanych PS z biznesem w 2018 r.

N=45

Wszystkie 48 PS, które odpowiedziały na pytanie o współpracę z ośrodkami wsparcia ekonomii społecznej (OWES), zadeklarowało, że w 2018 r. miało z nimi relacje partnerskie, co nie dziwi, gdyż to ten typ ośrodków nadaje status przedsiębiorstwa społecznego. Większość z PS (88%) ocenia tą współpracę pozytywnie lub raczej pozytywnie, reszta (12%) – ambiwalentnie.

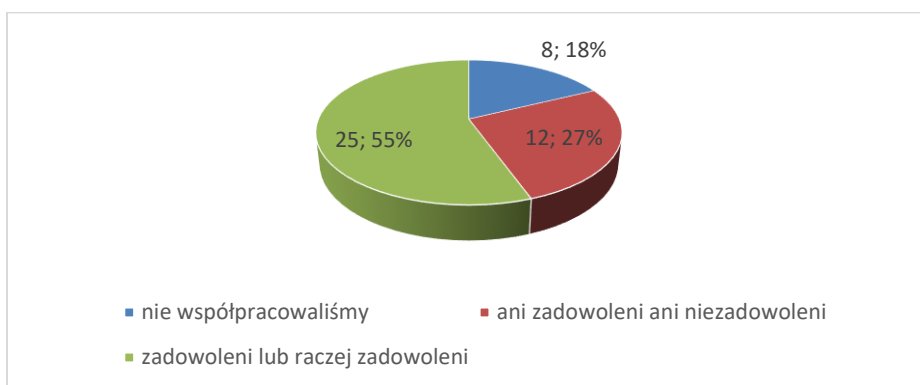
Wykres 35. Współpraca badanych PS z OWES w 2018 r.

N=48

18 % przedsiębiorstw społecznych, które odpowiedziały na pytanie o współpracę z innymi PES przyznało, że nie współpracowało z nimi w 2018 r., 55% była zadowolona lub raczej zadowolona z efektów kooperacji, a 27% ani zadowolona ani niezadowolona.

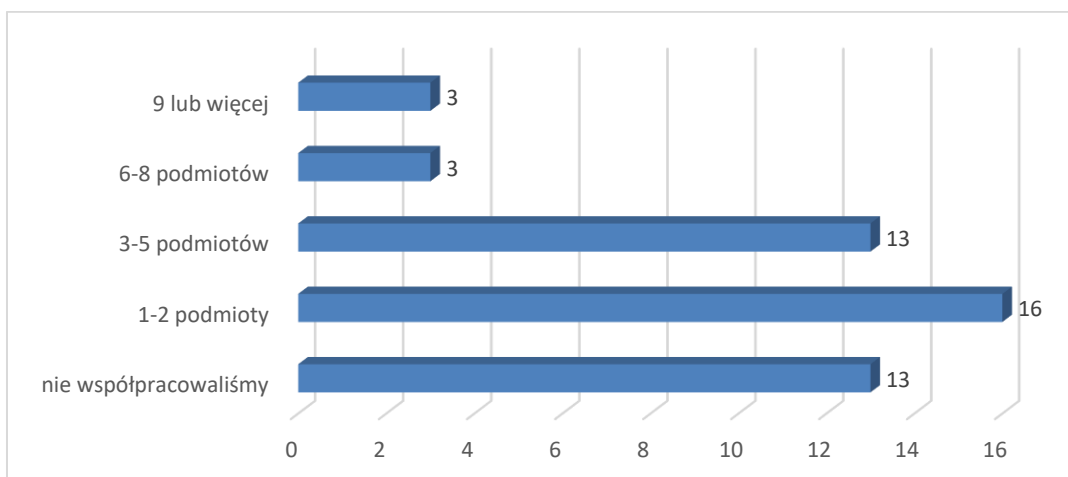
Wykres 36. Współpraca badanych PS z innymi PES w 2018 r.

N = 45

Wśród PS, które współpracowały z PES w 2018 r. dominują te, które współpracowały z góra 2 PES (46%) kolejne 37% współpracowało z 3-5 innymi PES, 17% PS współpracowało w 2018 r. z 6 lub więcej organizacjami o pokrewnym charakterze działania. Najbardziej różnorodne są spółdzielnie socjalne – 1/3 nie współpracowała w ogóle, ale też 1/3 współpracowała z największą ilością innych PES.

Wykres 37. Zasięg współpracy z innymi PES w 2018 r.

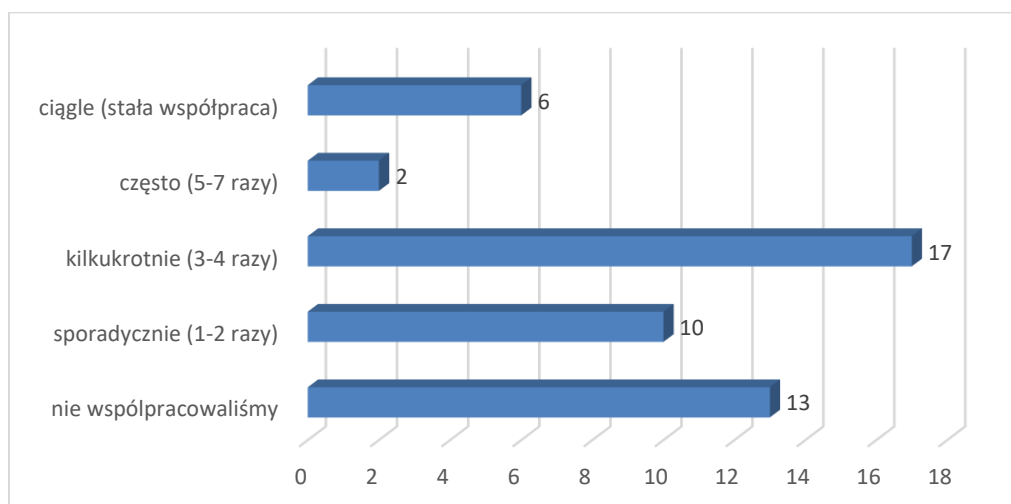
N = 48

Częstość współpracy badanych PS nie świadczy o dużym natężeniu kontaktów – 77% PS, z tych które zadeklarowały współpracę z innymi PES współpracowało sporadycznie lub kilkakrotnie. 6 PS deklaruje ciągłą współpracę, kolejne 3 PS częstą.

Istnieje statystycznie istotna korelacja³ pomiędzy liczbą partnerów a częstotliwością współpracy, innymi słowy – PS które współpracują z większą ilością podmiotów współpracują też częściej.

³ Współczynnik korelacji Pearsona na poziomie 0,786

Wykres 38. Skala współpracy z innymi PES w 2018 r.

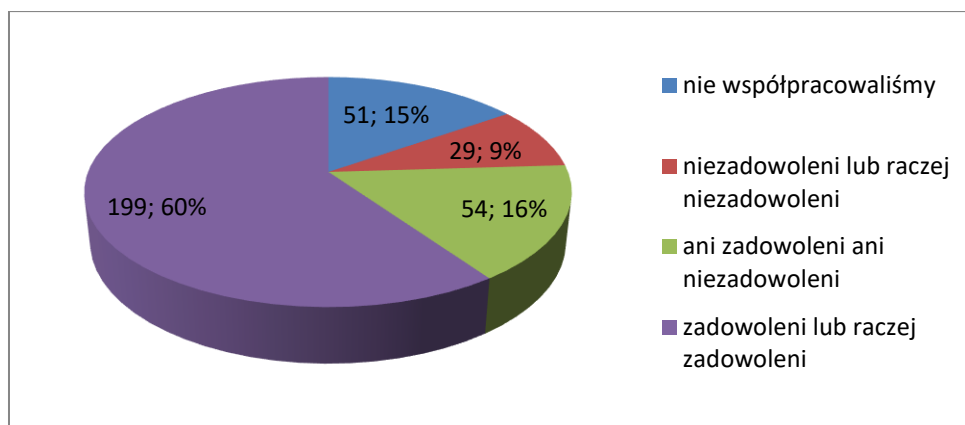

N = 48

VII.2 Współpraca podmiotów ekonomii społecznej z otoczeniem.

60% PES biorących udział w badaniu współpracowała i jest zadowolona z efektów współpracy z samorządem lokalnym i innymi instytucjami publicznymi, 9% jest niezadowolona z efektów kooperacji, kolejne 16 % ma ambiwalentne odczucia co do współpracy z instytucjami publicznymi. 15% PES nie miało w 2018 r. doświadczeń we współpracy z sektorem publicznym.

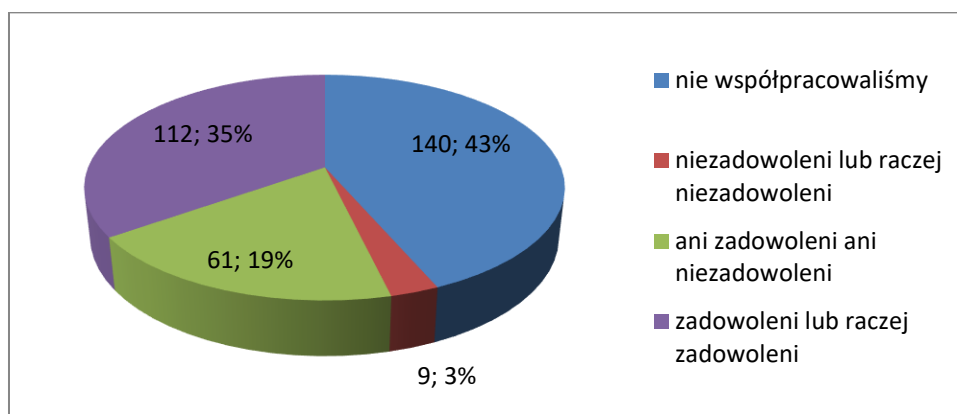
Wykres 39. Współpraca badanych PES z samorządem lokalnym w 2018 r.

N = 333

Z firmami komercyjnymi nie podjęto współpracy 43% badanych PES. Jeśli doliczymy do ww. podmioty niezadowolone z efektów kooperacji z biznesem oraz 19% mających ambiwalentne odczucia, okaże się że tylko 35% badanych organizacji jest zadowolona ze współpracy z sektorem biznesu. Zważywszy na potencjał sektora biznesu i jego możliwości wsparcia inicjatyw społecznych realizowanych przez PES, wyniki nie są optymistyczne.

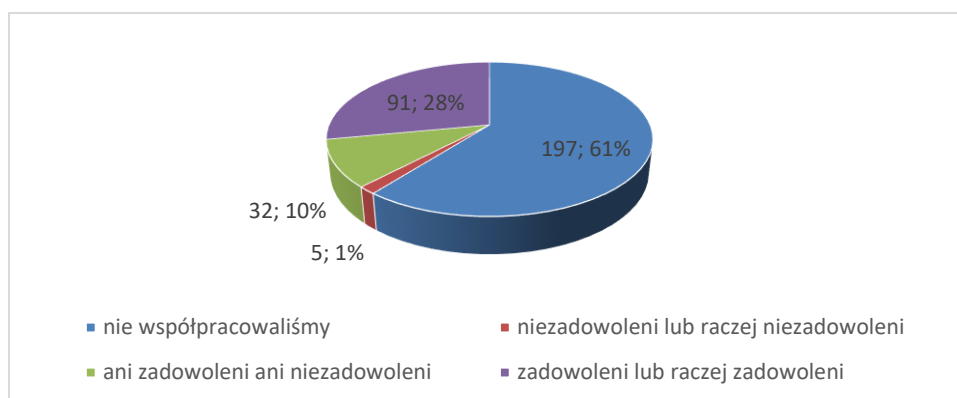
Wykres 40. Współpraca badanych PES z biznesem w 2018 r.

N = 322

Pomimo istnienia systemu wsparcia ekonomii społecznej, świadczonego dla wszystkich PES w Małopolsce od wielu lat, 61% PES nie nawiązała w 2018 r. współpracy z OWES. 28% badanych PES współpracowała z OWES i jest z tego zadowolona, 10% PES współpracowała ale ani nie jest zadowolona, ani nie jest niezadowolona z efektów współpracy, 1% czyli 5 PES jest niezadowolona ze współpracy z OWES.

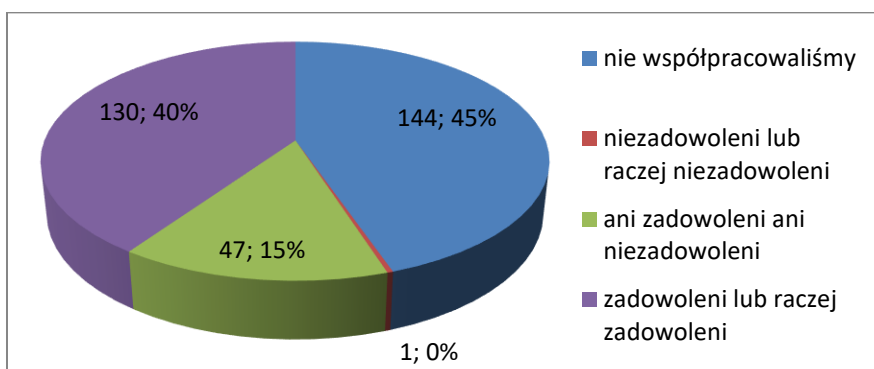
Wykres 41. Współpraca badanych PS z OWES w 2018 r.

N = 325

W grupie badanych PES duża część nie współpracuje też między sobą czyli podmiotami ekonomii społecznej – 45% badanych podmiotów nie podjęła współpracy z innym PES w 2018 r. Ci, którzy współpracowali w większości byli zadowoleni z niej (40%), część miała ambiwalentne odczucia co do efektów tej kooperacji (15%).

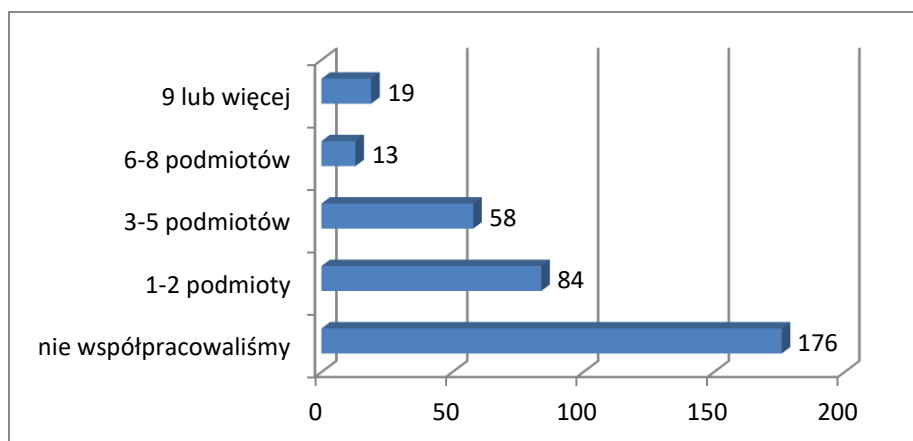
Wykres 42. Współpraca badanych PS z innymi PES w 2018 r.

N = 322

Blisko połowa z PES, które zadeklarowały współpracę z innymi PES ogranicza się do kooperacji z 1-2 organizacjami, 1/3 współpracuje z 3 do 5 PES, a najmniejsza grupa – 18% – z więcej niż z 6 PES.

Wykres 43. Zasięg współpracy z innymi PES w 2018 r.

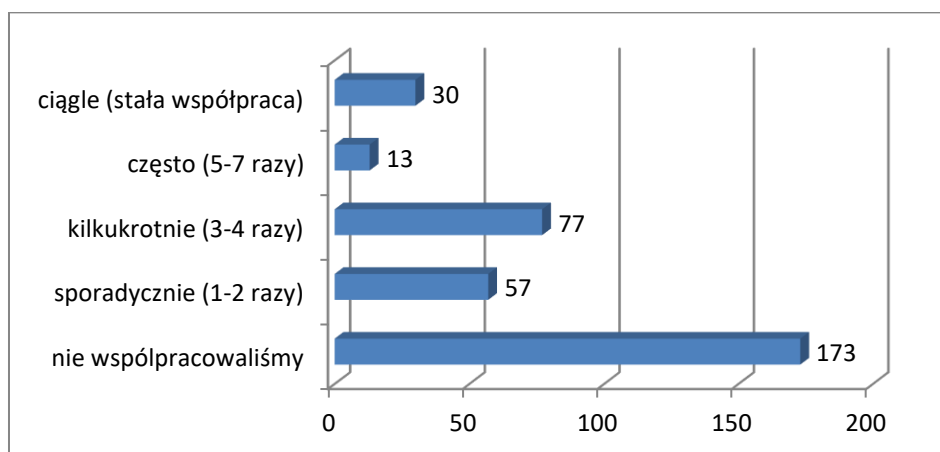
N = 350

Najczęściej kontakty pomiędzy PES są kilkukrotne i sporadyczne, z tych którzy zadeklarowali współpracę tylko niespełna co czwarty PES kooperował w 2018 r. często lub w sposób ciągły.

Istnieje statystycznie istotna korelacja⁴ pomiędzy liczbą partnerów a częstotliwością współpracy, innymi słowy – PES, które współpracują z większą ilością podmiotów współpracują częściej.

⁴ Współczynnik korelacji Pearsona na poziomie 0,770

Wykres 44. Skala współpracy z innymi PES w 2018 r.

N = 350

VII.3 Współpraca przedsiębiorstw społecznych z otoczeniem na tle ogółu podmiotów ekonomii społecznej.

Przedsiębiorstwa społeczne nie wyróżniają się na tle ogółu PES jeśli chodzi o skalę i poziom zadowolenia z efektów współpracy z samorządem, niemal tyle samo współpracowało z instrukcjami publicznymi i było z niej zadowolona (ok. 60%) , niemal tyle samo nie podjęło współpracy z sektorem publicznym (ok. 15%).

Przedsiębiorstwa społeczne lepiej wypadają na tle ogółu PES w obszarze współpracy z biznesem – z firmami komercyjnymi nie podjęło współpracy 43% badanych PES i tylko 16% badanych przedsiębiorstw społecznych. Ponad 50% PS pozytywnie ocenia efekty kooperacji z biznesem, w przypadku PES – 35%. Wśród przedsiębiorstw społecznych nie wystąpił przypadek niezadowolenia z efektów współpracy z biznesem, wśród PES – 3% niezadowolonych. Należy jednak zaznaczyć, że wśród PS znalazł się duży odsetek ocen ambiwalentnych – 1/3 (wśród PES – 19%).

Wszystkie przedsiębiorstwa społeczne współpracowały w 2018 r. z ośrodkami wsparcia ES (to one weryfikują i nadają status przedsiębiorstwa społecznego), przy czym 88% PS jest zadowolona z efektów tej współpracy, reszta ani zadowolona ani niezadowolona. PES współpracowały z OWES na dużo mniejszą skalę – 38% badanych PES zadeklarowało taką kooperację, w tym 28% była zadowolona z jej efektów.

Badane PS w znacznie większym zakresie współpracują z innymi PES – 82%, w tym 55% zadowolonych z efektów współpracy. W przypadku ogółu PES współpracę zadeklarowało 55%, w tym 40% zadowolonych z efektów kooperacji.

Liczba podmiotów i siła współpracy są w przypadku PES i PS porównywalne – większość współpracuje z niewielką ilością podmiotów i natężenie tej współpracy jest niewielkie. W obydwu grupach istnieje silna korelacja pomiędzy skalą współpracy mierzoną liczbą partnerów i jej natężeniem czyli częstością kontaktów.

VIII. Działalność ekonomiczna, bariery funkcjonowania i oczekiwania wobec systemu wsparcia

Zarówno nazwa „przedsiębiorstwo społeczne”, jak i „podmiot ekonomii społecznej” w swym pierwotnym rozumieniu odnosiły się do aktywności ekonomicznej – w przypadku przedsiębiorstwa społecznego – gospodarczej, w przypadku podmiotu ekonomii społecznej – odpłatnej działalności pożytku publicznego i/lub gospodarczej. Jednym z ważniejszych aspektów funkcjonowania interesujących nas podmiotów, przede wszystkim przedsiębiorstw społecznych, jest ich „sprawność” w generowaniu przychodów ze sprzedaży produktów i usług. Zasadą funkcjonowania tego typu organizacji powinno być przeznaczanie zysku na działalność społeczną, którą można też zasilać dotacjami ze środków publicznych, sponsorów prywatnych, itp. Sprawne poruszanie się w tych odmiennych zasadach generowania przychodu rzutuje na kondycję finansową i zasięg działalności społecznej PES i PS.

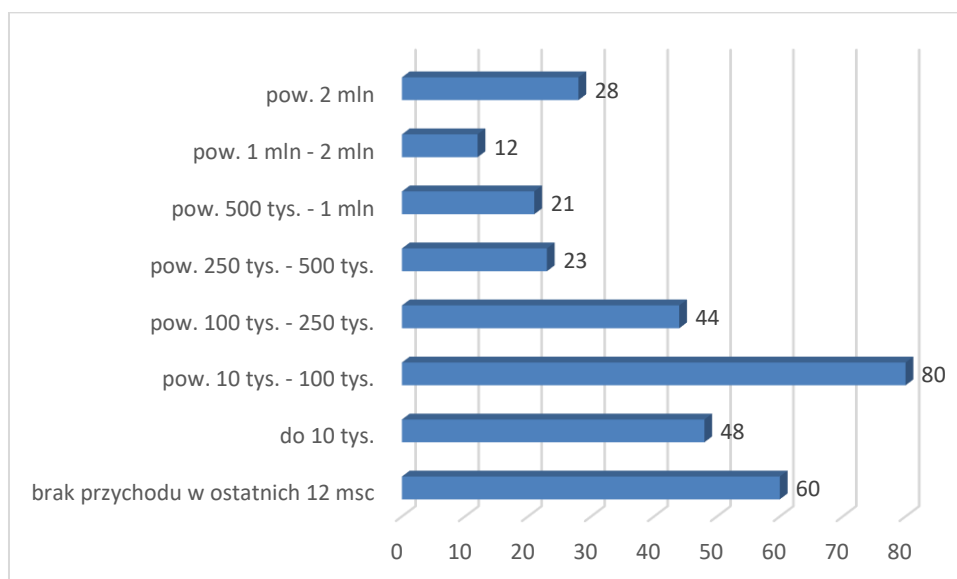
W ostatniej części badania koncentrujemy się właśnie na ekonomicznych aspektach funkcjonowania małopolskich przedsiębiorstw społecznych i podmiotów ekonomii społecznej oraz na głównych barierach utrudniających działalność bieżącą i rozwój badanych PES. Znajdziemy też odpowiedź na temat potrzeb wsparcia (szkoleniowego, finansowego, itp.), które mogą zapewnić ośrodki wsparcia ekonomii społecznej.

VIII.1 Działalność ekonomiczna, bariery i potrzeby PES.

Przychody badanych PES w 2018 r. były bardzo zróżnicowane. W próbie znalazło się 19% podmiotów, które nie osiągnęły żadnych przychodów (18% wszystkich fundacji i 24% stowarzyszeń) ale i 9%, których przychód wynosił ponad 2 mln. (63% wszystkich spółdzielni pracy oraz 9% wszystkich fundacji, 4% stowarzyszeń oraz 1 spółdzielnia socjalna). Najliczniejszą kategorię jednak stanowią PES, których przychód w 2018 r. mieścił się w przedziale 10 – 100 tysięcy złotych – 26%.

Wykres 45. Wysokość przychodów badanych PES w 2018 r.

N = 316

Badane podmioty ekonomii społecznej, które zaznaczyły prowadzenie działalności ekonomicznej (131 PES) deklarują głównie działalność usługową (2/3), handlową i produkcyjną. Głównymi odbiorcami usług PES są osoby indywidualne i beneficjenci organizacji.

Odsetek przychodu, który wygenerowała działalność ekonomiczna badanych PES wynosił średnio 35,9% przy medianie 15. Należy jednak zaznaczyć, że 24% PES przyznało, że działalność „z rynku” nie przyniosła im w 2018 r. żadnego przychodu.

58% badanych PES deklaruje, że ich kondycja finansowa w 2019 r. pozostanie podobna, 32% optymistycznie patrzy w finansową przyszłość swojej organizacji, a 10 % spodziewa się jej pogorszenia.

W kategorii podmiotów ekonomii społecznej mieszczą się tak różnorodne formy organizacyjno-prawne, że trudno jest je porównywać w wymiarze ekonomicznym. Spółdzielnie pracy, w tym niewidomych i inwalidów są dużymi przedsiębiorstwami, które czerpią przychód z działalności gospodarczej i jest on relatywnie wysoki (w stosunku do pozostałych badanych typów PES). Z kolei stowarzyszenia i fundacje głównie pozyskują przychód z pozarynkowych źródeł finansowania, a ich kondycja finansowa jest skrajnie niejednorodna – od potentatów z najwyższym przychodem po organizacje nie wypracowujące żadnego przychodu w 2018 r. Spółdzielnie socjalne z kolei niemal wyłącznie koncentrują się na działalności gospodarczej ale ich efektywność ekonomiczna jest bardzo niejednorodna.

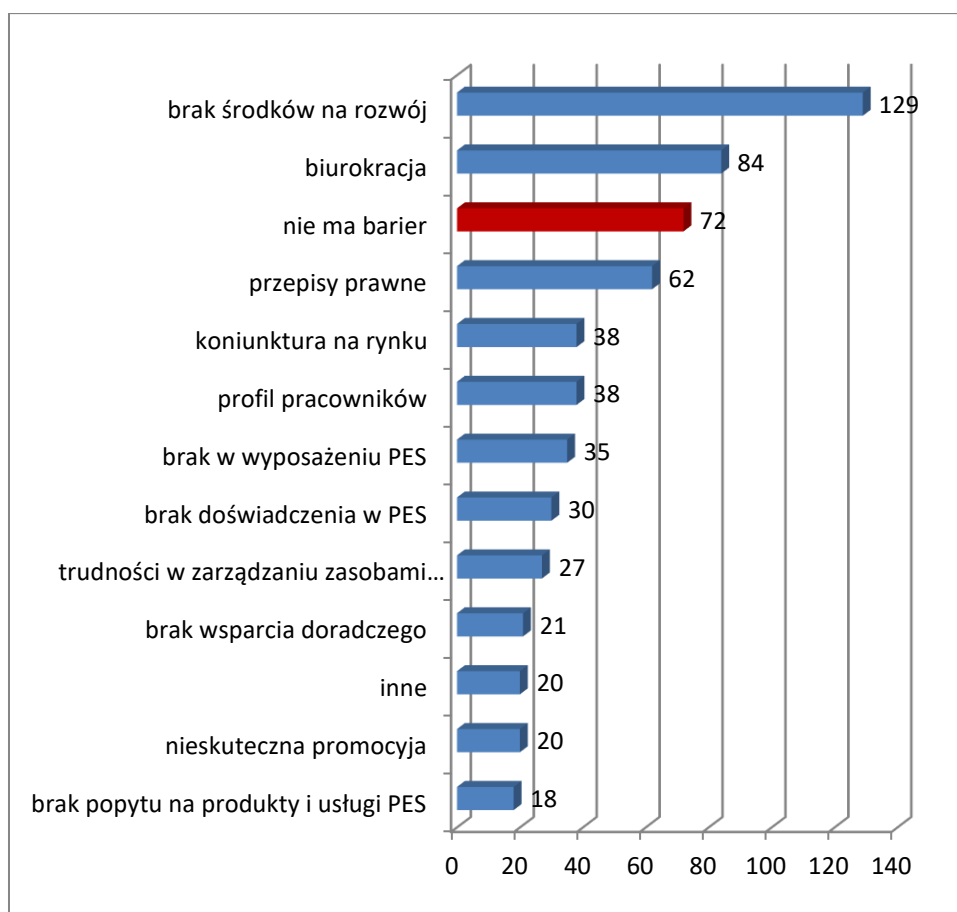
Jakie były w 2018 r. główne bariery utrudniające zwiększenie skali działalności badanego PES? Z kafeterii 12 odpowiedzi można było wybrać 3 najważniejsze utrudnienia działalności PES:

- dla 41% największą barierą rozwoju jest trudność z pozyskaniem środków na rozwój (główny problem dla fundacji i stowarzyszeń),
- biurokracja jest istotnym utrudnieniem dla 26,6% PES (głównie fundacji),
- przepisy prawne są ograniczeniem działania dla blisko 20% PES (głównie spółdzielni socjalnych i spółdzielni pracy),

- koniunktura na rynku to problem dla 58% badanych spółdzielni pracy, pozostałe typy podmiotów niemal nie wskazują tego obszaru,
- profil pracowników wskazany przez 38 podmiotów to bariera działania dla ponad połowy spółek non profit i więcej niż co trzeciej spółdzielni socjalnej,
- braki związane z wyposażeniem (park maszynowy, środki transportu) wskazuje co trzecia spółdzielnia socjalna i co szósta spółdzielnia pracy,
- brak doświadczenia w zarządzaniu PES wskazało 30 PES, jako ważny problem wskazany przez ponad 1/3 spółek non profit.

Warto zauważyć, że 23% badanych PES nie dostrzega barier utrudniających zwiększenie skali działania PES.

Wykres 46. Główne bariery utrudniające zwiększenie skali działalności badanych PES w 2018r.

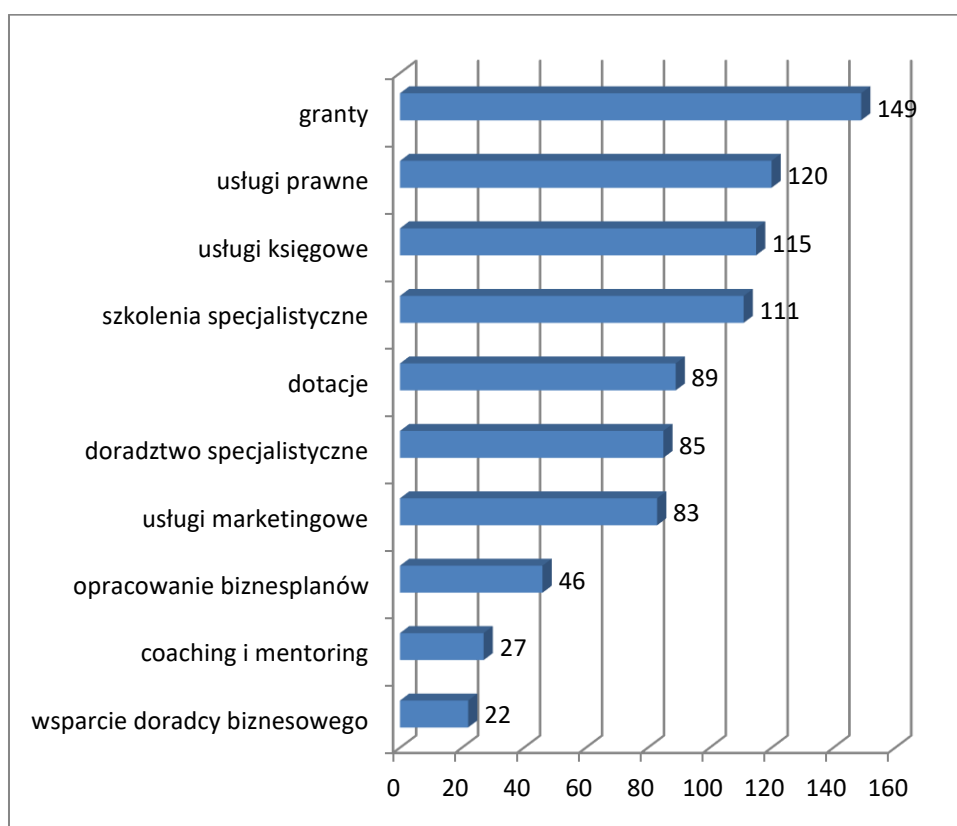
N = 316, odpowiedzi nie sumują się do N gdyż można było zaznaczyć kilka odpowiedzi.

Jakiego zatem wsparcia oczekują badane przez nas PES? W badaniu, z kafeterii 10 form wsparcia można było wybrać maksymalnie 5 najbardziej pożądanym dla organizacji.

- Największym zainteresowaniem organizacji cieszą się granty (47%). Wśród zainteresowanych grantami są wszystkie formy prawne poza spółdzielniami pracy.
- Na drugim miejscu znajdują się usługi prawne, których potrzebę wymienia 38% PES, głównie stowarzyszenia i spółki non profit (blisko połowa z badanych stowarzyszeń i spółek non profit).

- Usługi księgowe budzą zainteresowanie u 36% PES (ponad 40% spółek i stowarzyszeń i 35% fundacji).
- Szkolenia specjalistyczne to wsparcie, które jest potrzebne 35% badanych PES (ponad połowie spółdzielni socjalnych i blisko 40% spółdzielni pracy).
- Dotacje są ważne dla 28% badanych PES.
- Doradztwo specjalistyczne i usługi marketingowe są ważne dla ponad ¼ PES głównie spółek non profit, spółdzielni pracy.
- Najmniejszym zainteresowaniem cieszyło się wsparcie doradcy biznesowego (interesujące tylko dla ok. 15% spółdzielni), coaching i mentoring (wymieniony relatywnie najczęściej przez spółdzielnie socjalne) oraz opracowywanie biznesplanów/ planów naprawczych./ strategii rozwoju, czym zainteresowana jest 1/3 spółek non profit i co czwarta spółdzielnia socjalna.

Wykres 47. Rodzaje oczekiwanego przez PES wsparcia.

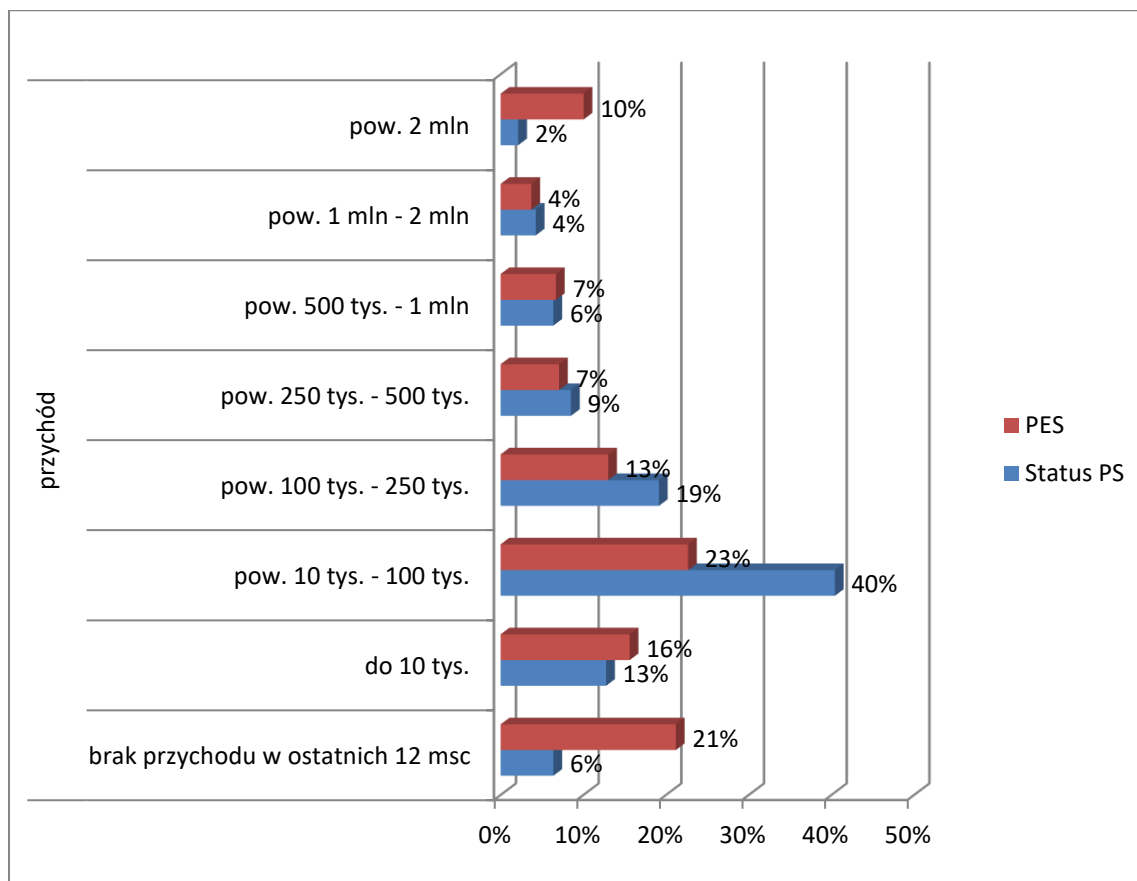
N = 316, odpowiedzi nie sumują się do N gdyż można było zaznaczyć kilka odpowiedzi.

VIII.2 Działalność ekonomiczna, bariery i potrzeby PS na tle ogółu PES.

Działalność ekonomiczna, jako główna aktywność przedsiębiorstw społecznych, ma dla ich racji bytu, a co za tym idzie działalności społecznej (w tym zatrudnieniowej) kluczowe znaczenie. Utrzymanie pracowników, w tym oddalonych od rynku pracy jest wielką odpowiedzialnością, którą przedsiębiorstwo może wypełniać, o ile umiejętnie generuje przychody wystarczające co najmniej na pokrycie wszystkich kosztów działania.

Jak zatem kształtują się przychody przedsiębiorstw społecznych? 40% PS osiągnęło w 2018 r. przychody w przedziale 10-100 tysięcy złotych. Nadziej napawa jednak fakt, że PS to głównie organizacje młode – 38% działa do roku, kolejne 32% dłużej niż rok, do 2 lat więc można się spodziewać, iż są one na początkowym etapie rozwoju swojej działalności ekonomicznej. Drugą najliczniejszą kategorią PS są te, których przychód był większy niż 100 tysięcy, ale nie przekroczył 250 tysięcy (19%). Różnice pomiędzy przychodami PS a PES to niekorzystna różnica w odsetku PS znajdujących się wśród najlepiej „zarabiających” podmiotów (10 % PES i 2% PS) oraz korzystna w stosunku do odsetka PES nie osiągniętych przychodu (21% PES i 6% PS).

Wykres 48. Wysokość przychodów badanych PS na tle PES w 2018 r.

Odsetek przychodu, który wygenerowała działalność ekonomiczna w przedsiębiorstwach społecznych jest znacznie wyższy niż dla ogółu PES – w przypadku stowarzyszeń i fundacji mających status PS średnia i mediana wynosiła w 2018 r. 50%. Pozostałe formy PS (spółdzielnie i spółki non profit) w 100% generowały przychód z rynku.

Przedsiębiorstwa społeczne dużo bardziej optymistycznie patrzą na swoją finansową przyszłość – w odróżnieniu od PES, żadne nie obawia się pogorszenia swojej sytuacji finansowej, 2/3 za to spodziewa się jej poprawy.

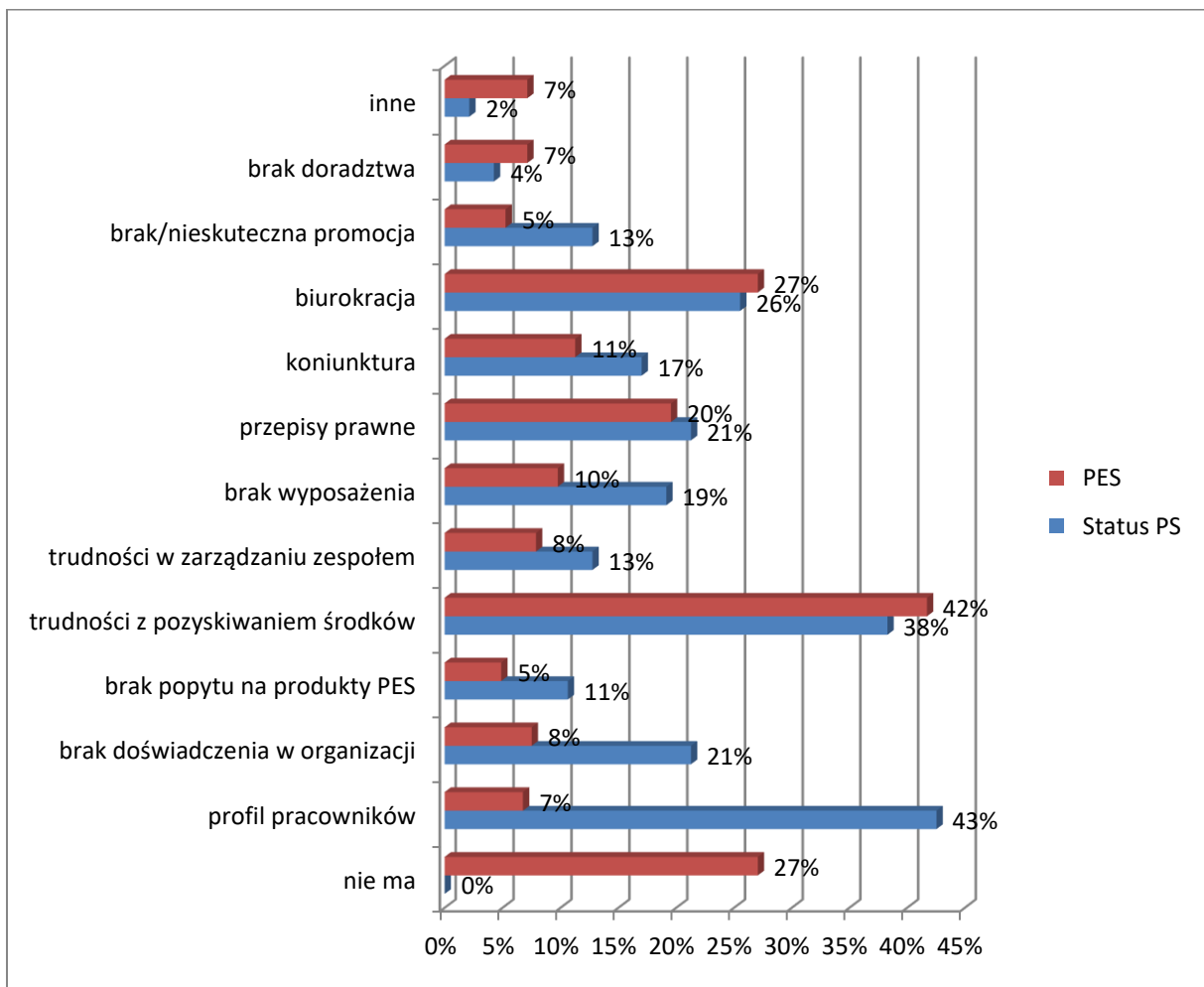
Ponad 62% przedsiębiorstw społecznych, które odpowiedziały na pytanie o efekt ekonomiczny osiągnięty w 2018 r. odnotowała zysk z działalności (dla porównania – 37% ogółu PES), stratę odnotowało co dziesiąte PS (17% PES).

Czy przedsiębiorstwa społeczne inaczej postrzegają bariery działania na rynku i w innych problemach upatrują przeszkód w zwiększeniu skali swej działalności? Można zauważyć kilka ciekawych różnic:

- główną barierą działania dla badanych PS jest profil pracowników (dla 43%, w porównaniu z 7% dla ogółu PES),
- kolejną znaczącą różnicą jest wysoki odsetek PS przyznających, że nie posiadają doświadczenia w prowadzeniu tego typu działalności (21%PS w stosunku do 8% PES).
- Przedsiębiorstwa społeczne, zapewne przez to, że są młodymi organizacjami, wskazują na problem związany z brakiem wyposażenia (parku maszynowego czy środków transportu) – 19% PS w stosunku do 10% PES.
- O ponad 5pp. większy jest odsetek PS wskazujących problemy z zarządzaniem zespołem oraz na brak popytu na ofertę organizacji.
- Pod kilkoma względami PS i PES nie różnią się od siebie – jedni i drudzy zauważają, że barierą działania są trudności w pozyskaniu środków finansowych oraz biurokracja i przepisy prawne

Warto zauważyć, że wśród przedsiębiorstw społecznych nie pojawiło się żadne, które zadeklarowałoby brak jakichkolwiek barier w funkcjonowaniu organizacji (27% PES tak uważa).

Wykres 49. Główne bariery utrudniające zwiększenie skali działalności badanych PS na tle PES w 2018r.

Jak kształtuje się zapotrzebowanie przedsiębiorstw społecznych na wsparcie oferowane przez ośrodki wsparcia ekonomii społecznej?

- Największą potrzebą badanych PS są dotacje – zadeklarowało tak 72% przedsiębiorstw społecznych (dla porównania 22% PES).
- Istnieje potrzeba zapewnienia specjalistycznych szkoleń dla małopolskich PS w 2019 r. – na zainteresowanie tego typu wsparciem wskazało 51% PS.
- Granty są atrakcyjną formą wsparcia dla połowy PS (i połowy PES).
- Większym zainteresowaniem wśród PS cieszą się też usługi marketingowe (45% w stosunku do 24%).
- Nieco mniejsze jest zapotrzebowanie badanych PS (w stosunku do ogółu PES) na usługi księgowo i prawne, choć wynosi 36%.

Wykres 50. Rodzaje oczekiwanego wsparcia PS na tle PES.

